

Vergaderjaar 2017–2018

32 317

JBZ-Raad

Nr. 521

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 9 juli 2018

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Veiligheid en Justitie over de brief van 2 juli 2018 over:

- de geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad van 12 en 13 juli 2018 (Kamerstuk 32 317, nr. 250),
- Verslag van de JBZ-Raad van 4 en 5 juni 2018 (Kamerstuk 32 317, nr. 516),
- Fiche: Herziening verordening over het op de markt brengen en het gebruik van precursoren voor explosieven (Kamerstuk 22 112, nr. 2573),
- Fiche: richtlijn representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten en intrekking van Richtlijn 2009/22/EC (Kamerstuk 22 112, nr. 2582),
- Fiche: Richtlijn digitalisering oprichting en inschrijving van kapitaalvennootschappen (Kamerstuk 22 112, nr. 2589),
- Fiche: Richtlijn gebruik financiële informatie voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van bepaalde strafbare feiten (Kamerstuk 22 112, nr. 2588),
- Fiche: Richtlijn grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing (Kamerstuk 22 112, nr. 2590),
- Fiche: Verordening Europese Verstrekking- en Bewaringsbevelen voor e-evidence (Kamerstuk 22 112, nr. 2593) en
- Fiche: Richtlijn juridische vertegenwoordigers voor verzameling van bewijs in strafprocedures (Kamerstuk 22 112, nr. 2594).

De vragen en opmerkingen zijn op 3 juli 2018 aan de Minister van Veiligheid en Justitie voorgelegd. Bij brief van 4 juli 2018 zijn de vragen door de Minister van Veiligheid en Justitie, de Minister voor Rechtsbescherming en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Van Meenen

Adjunct-griffier van de commissie,
Schoor

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	1. Inleiding	2
	2. Geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad van 12 en 13 juli 2018	2
	3. Verslag JBZ-raad van 4 en 5 juni 2018	3
	4. Herziening verordening over het op de markt brengen en het gebruik van precursoren voor explosieven	4
	5. Richtlijn representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten en intrekking van Richtlijn 2009/22/EC	5
	6. Richtlijn digitalisering oprichting en inschrijving van kapitaalvennootschappen	5
	7. Richtlijn gebruik financiële informatie voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van bepaalde strafbare feiten	6
	8. Richtlijn grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing	6
	9. Verordening Europese Verstrekings- en Bewaringsbevelen voor e-evidence	6
	10. Overig	8
	10. 1 PNR-richtlijn	8
	10. 2 Nederlandse kinderen in het IS-kalifaat	8
	10. 3 Richtlijn auteursrechten in de digitale eengemaakte markt	9
	10. 4 EU-rampenbestrijding	9
	10.5 Europees arrestatiebevel	9
II.	Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid	10

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben nog enkele vragen over de geagendeerde stukken.

De leden van de CDA-fractie hebben nog enkele vragen over de geagendeerde stukken.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de komende informele JBZ-raad en de overige geagendeerde stukken. Zij hebben naar aanleiding hiervan nog enkele vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de stukken ten behoeve van de informele JBZ-Raad d.d. 12 en 13 juli aanstaande te Innsbruck. De leden hebben nog enkele vragen ten aanzien van de voorstellen rond e-evidence.

De leden van de SP-fractie hebben nog enkele vragen over de geagendeerde stukken.

2. Geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad van 12 en 13 juli 2018

De leden van de D66-fractie kijken met zorg naar de ontwikkelingen op het gebied van de rechtsstaat in Polen. Hoewel dit een RAZ-aangelegenheid betreft, wordt terecht gesteld dat op JBZ-vlak desondanks speelt in hoeverre dergelijke antirechtsstatelijke ontwikkelingen in individuele lidstaten gevolgen hebben voor de praktische samenwerking op het

gebied van justitie en veiligheid, als binnen de Europese Unie op voorhand niet kan worden aangenomen dat alle lidstaten dezelfde standaarden wat betreft de democratische rechtsstaat erop nahouden. Zeker aangezien de samenwerking op het gebied van justitie en veiligheid de afgelopen jaren is toegenomen. Graag ontvangen de voornoemde leden een reflectie van de Minister op deze ontwikkelingen. Welke consequenties ziet hij op een breder vlak voor de geïntensiverde – en noodzakelijke – samenwerking op het gebied van justitie en veiligheid binnen de EU? Kan de Minister daarbij tevens specifiek ingaan op de casus in Polen en de uitkomsten van eurocommissaris Timmermans tijdens zijn bezoek op 18 juni jl.? Heeft dit bezoek concrete resultaten opgeleverd? Zo ja, welke? Zijn er indicaties dat Polen bereid is stappen te zetten om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te waarborgen? De aan het woord zijnde leden hebben voorts begrepen dat recentelijk een hoorzitting met Polen heeft plaatsgevonden over de genoemde ontwikkelingen en dat de andere lidstaten Polen hierover konden bevragen. Welke vragen heeft Nederland tijdens de hoorzitting gesteld? Wat waren de antwoorden?

Kan de Minister toelichten hoe de artikel 7-procedure nu voortgezet wordt en welke gevolgen dit op de korte termijn zal hebben?

Kan de Minister ten slotte aangeven wat zijn reactie is op het rapport van het Europees parlement om de artikel 7-procedure ook tegen Hongarije te starten?

De leden van de SP-fractie wensen een reactie op het bericht dat Brussel Polen in de houdgreep neemt met een extra «inbreukprocedure» (zie <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/06/28/conflict-rechtsstaat-brussel-neemt-polen-met-extra-inbreukprocedure-in-houdgreep-a1608223>). Deelt de Minister de mening dat op JBZ-vlak de vraag speelt of in ieder geval zou moeten spelen wat de consequenties zijn voor de praktische samenwerking op het gebied van justitie en veiligheid als binnen de EU niet op voorhand kan worden aangenomen dat alle lidstaten voldoen aan de vereiste van rechtsstatelijkheid? Wat betekent dit voor de justitiële samenwerking met onder andere Polen? Brengen de recente ontwikkelingen hier nog verandering in (zie <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-06/cp180095en.pdf>)? Is hierover sprake van overleg met de rechterlijke macht? Kan de Minister tot slot ook reageren op de punten in de brief van de Commissie Meijers over de uitholling van de rechtsstaat in een aantal lidstaten en de gevolgen die dit met zich meebrengt voor de rechtsbescherming van Europese burgers, alsmede de samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken (zie https://www.commissie-meijers.nl/sites/all/files/cm1808_brief_over_de_jbz_raad_12-13_juli.pdf)?

3. Verslag JBZ-raad van 4 en 5 juni 2018

De leden van de D66-fractie zijn verheugd dat de notificatie van Nederland voor deelname aan het Europees Openbaar Ministerie (EOM) positief is ontvangen door zowel de Raad als de Commissie. Eurocommissaris Jourová stelde dat zij deze met grote urgentie zal behandelen. Kan de Minister aangeven of er enig zicht is op de duur van deze behandeling? Op welk moment acht de Minister het waarschijnlijk dat Nederland volwaardig mee kan onderhandelen over de totstandkoming en invulling van het EOM? Ziet de Minister nog mogelijkheid om de zittingslocatie van het EOM naar Den Haag, de stad van vrede en recht waar ook Europol en Eurojust gezeteld zijn, te halen? Is hij bereid deze optie voor te leggen aan de andere lidstaten? Waarom wel of waarom niet?

Kan de Minister voorts toelichten op welke wijze nationale wetgeving aangepast dient te worden om in lijn gebracht te worden met de

EOM-verordening? Op welke termijn verwacht de Minister dat deze wetsvoorstellen naar de Kamer zullen komen?

Voorts lezen de voornoemde leden over de uitgewisselde standpunten over slachtoffers van terrorisme. Zij onderschrijven het grote belang van solidariteit met en ondersteuning van slachtoffers van terrorisme. Wel zijn zij benieuwd of de Minister zijn visie op de toegevoegde waarde van een nog op te richten EU-coördinatiecentrum voor slachtoffers van terrorisme kan toelichten? Waarom kunnen dergelijke slachtoffers niet door de lidstaat van de slachtoffers zelf of in de lidstaat waar een terroristische daad plaatsvindt, opgevangen en ondersteund worden? Wat worden het doel en de praktische taken van een dergelijk Europees coördinatiecentrum?

Ten slotte zijn de aan het woord zijnde leden positief over het feit dat Nederland per 2020 aanjager wordt voor het EMPACT-project aangaande criminele geldstromen, witwassen en ontneming. Kan de Minister toelichten wat dit project precies inhoudt en wat de doelstelling van Nederland zullen zijn als aanjager van dit project? Voor welke termijn heeft Nederland deze rol?

De leden van de SP-fractie vragen wat er wordt bedoeld als wordt gesteld dat de Raad vindt dat in het kader van de harmonisatie van het contractenrecht het huidige niveau van consumentenbescherming zoveel mogelijk intact moet blijven? Wordt er ook genoeg genomen met een niveau dat daar iets onder zit of is het huidige niveau een duidelijke ondergrens?

Voornoemde leden lezen dat er een wijziging van de OLAF-verordening is gepresenteerd. Wat zijn de belangrijkste wijzigingen? Welke punten uit de evaluatie zijn hierin verwerkt en welke niet (zie https://www.eumonitor.nl/9353000/1/j4nvhdscs8bljza_j9vvik7m1c3gyxp/vki4qm9kfez1)? Hoe ziet men de samenwerking tussen OLAF (Europees Bureau voor fraudebestrijding) en EOM voor zich?

Deze leden delen de zorgen van de lidstaten over onder andere de wijze waarop Facebook verantwoording aflegt over de uitvoering van de regels omtrent gegevensbescherming. Er wordt daarbij terecht gewezen op de nationale privacytoezichthouders. Wat heeft de Autoriteit Persoonsgegevens op dit vlak bereikt? Wordt er door deze toezichthouders op internationaal vlak samengewerkt? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet? Wat is de rol van de Europese privacytoezichthouder op dit punt? Wordt er kortom ook vanuit de EU een vuist gemaakt richting Facebook waar het gaat over de bescherming van persoonsgegevens van EU-burgers? Hoe wordt de druk vanuit de EU opgevoerd richting Facebook?

4. Herziening verordening over het op de markt brengen en het gebruik van precursoren voor explosieven

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de aanscherping van de richtlijn precursoren voor explosieven. In de eerder gepubliceerde briefing over deze herziening lezen zij dat hiertoe in 2018 een externe studie is uitgevoerd (te weten: Study on combatting the threat posed by explosives precursors: evaluation of the existing policy and legislative framework and preparation of an impact assessment of the possible options for a future EU initiative, by Ernst & Young, the Centre for International Legal Cooperation, and RAND Europe, 2018). Kan de Minister deze studie aan de Kamer doen toekomen? Op welke termijn verwacht hij dat de implementatiewetgeving van deze verordening naar de Kamer wordt gezonden?

5. Richtlijn representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten en intrekking van Richtlijn 2009/22/EC

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel voor een richtlijn representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten. Deze leden vragen of, en zo ja op welke punten, er strijdigheid is tussen de richtlijn en het wetsvoorstel Wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de afwikkeling van massaschade in een collectieve actie mogelijk te maken (voorstel Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie, Kamerstuk 34 608, nr. 2). Voor zover de voorgestelde procedures elkaar uitsluiten vragen de voornoemde leden of aanpassing van de «scope rule» uit het wetsvoorstel wenselijk is.

De leden van de SP-fractie delen de mening van de Minister dat de richtlijn representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten verenigbaar moet zijn met het voorstel Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie. Betekent dit echter dat de (concept)richtlijn zoals deze er nu ligt niet verenigbaar is? Hoe haalbaar is het om de richtlijn in overeenstemming te laten zijn met het wetsvoorstel?

6. Richtlijn digitalisering oprichting en inschrijving van kapitaalvennootschappen

De leden van de VVD-fractie vragen of het wenselijk is dat rechtspersoonlijkheid gecreëerd kan worden zonder tussenkomst van een notaris. Deelt de Minister het uitgangspunt dat de tussenkomst van een notaris een groot deel van de in het fiche genoemde zorgen, zoals fraude, wegnemen?

De leden van de CDA-fractie delen het standpunt van de Minister dat het voorstel voor richtlijn digitalisering oprichting en inschrijving van kapitaalvennootschappen nog flinke haken en ogen bevat. Voor deze leden is de controle van de identiteit van de oprichter van een kapitaalvennootschap van groot belang. Kan de Minister toelichten hoe, in het algemeen, oprichting gaat in de lidstaten die online oprichting en inschrijving faciliteren? Zijn er lidstaten die online oprichting en inschrijving faciliteren, maar ook nog een notariële akte als voorwaarde voor oprichting vereisen?

Voornoemde leden lezen in het BNC-fiche dat online oprichting en inschrijving van vennootschappen voor ondernemers een aantrekkelijke manier is om een vennootschap te starten, met name voor starten van vennootschappen in een andere lidstaat. Het voorstel reduceert kosten en vermindert de lasten. Kan de Minister aangeven waar dit op gebaseerd is? Het registratieproces is in Nederland voor een deel al online en deze leden lezen dat zeventien andere lidstaten online oprichting en inschrijving faciliteren? Waar zit de winst?

De voornoemde leden vragen waarom digitaal inschrijven een vereiste is voor het verbeteren van de ontsluiting van bestuursverboden? Ziet de Minister mogelijkheden om vooral in te zetten op een verbeterde informatie-uitwisseling met andere lidstaten op dit gebied zonder dat daarvoor de mogelijkheid tot digitale inschrijving van kapitaalvennootschappen is vereist?

Daarnaast vragen de leden of de Minister inzichtelijk kan maken welke lidstaten geen profijtbeginsel kennen ten aanzien van het handelsregister. Ook vragen zij of de Minister kan duiden waarom er wordt gepleit voor gratis toegang tot dit «Europese handelsregister». Is dit vereist in het kader van een gemeenschappelijke markt?

Tot slot vragen de aan het woord zijnde leden of de Minister kan aangeven hoe de verdere planning ten aanzien van dit richtlijnvoorstel eruit zal zien. Is bekend of de nieuwe voorzitter Oostenrijk voortvarend aan de slag wil gaan met dit voorstel?

7. Richtlijn gebruik financiële informatie voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van bepaalde strafbare feiten

De leden van de SP-fractie lezen dat richtlijn gebruik financiële informatie voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van bepaalde strafbare feiten is bedoeld om het financieel rechercheren in de lidstaten en de samenwerking daarbij tussen de lidstaten te versterken. De financiële inlichtingen eenheid (FIU) speelt daarbij een zeer belangrijke rol. Wat de betekenis van deze richtlijn voor de administratieve lasten van de FIU? Welke invloed heeft het op de werkdruk? Is het nodig om het te versterken door middel van bijvoorbeeld uitbreiding van de capaciteit?

8. Richtlijn grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing

De leden van de VVD-fractie vragen of er rechtsmiddelen ingesteld kunnen worden tegen het attest en de misbruiktoets. Zo ja, voor wie staan de rechtsmiddelen open?

Daarnaast vragen eerdergenoemde leden of de fiscale toets thuishoort binnen het systeem van omzetting, fusie en splitsing. Welke motivering heeft de Commissie aangedragen om de misbruiktoets binnen dit systeem op te nemen?

De leden van de SP-fractie vinden het belangrijk om te lezen dat schuldeisers van een vennootschap bescherming wordt geboden in het geval van eventuele benadeling door een grensoverschrijdende omzetting. Ook de Minister vindt dit van belang, zo lezen zij. Echter, deze bescherming is niet altijd een verplichting voor de lidstaten. Hebben de leden dit zo goed begrepen? Er wordt bijvoorbeeld gesproken over «de optie» dat de vennootschap in het omzettingsvoorstel verklaart dat de vennootschap na de grensoverschrijdende omzetting haar verplichtingen zal blijven nakomen. Waarom is dat geen verplichting?

De aan het woord zijnde leden constateren voorts dat de Minister het liefst geen antimisbruiktoets opneemt, omdat deze de werking van de interne markt zou kunnen beperken. Op welke manier wil de Minister dan misbruik voorkomen? Of is er een anti-misbruiktoets te bedenken die wel recht doet aan de interne markt? Hoe zou de Minister invulling willen geven aan een dergelijke toets?

9. Verordening Europese Verstrekking- en Bewaringsbevelen voor e-evidence

De leden van de VVD-fractie vragen een schets van het politieke speelveld als het gaat om de Nederlandse inzet inzake de bovengenoemde verordening. Wordt de inzet van Nederland gedeeld door andere lidstaten?

Deze leden vragen waarom er een nieuwe strategie wordt uitgerold. Welke voordelen en/of nadelen zijn daarbij voor Nederland? In hoeverre strekt dit voorstel zich uit tot rechtsgebieden die nationaal zijn?

De leden van de CDA-fractie lezen in het verslag van de JBZ-raad van 4 en 5 juni 2018 dat wat Nederland betreft er rekening gehouden moet worden met het MKB voor wat betreft de administratieve lasten. Daarbij hebben lidstaten tijdens de ambtelijke onderhandelingen vragen gesteld of internetproviders voldoende in staat zijn om een afweging te maken over

de vraag of het verstrekken van data aan een andere lidstaat in strijd is met het Handvest van de Grondrechten van de EU. Kan de Minister aangeven hoe hij dit ziet, zo vragen deze leden? In hoeverre kan het beleggen van deze verantwoordelijkheid bij internetproviders leiden tot zwaardere administratieve lasten?

Ook constateren de voornoemde leden dat er veel wordt gesproken over de reikwijdte van de verordening. Hierbij gaat het dan met name om de vraag hoe ver de toegang tot de gegevens zal reiken onder deze verordening en of dit moet worden uitgebreid naar directe toegang en/of real time interceptie. Nederland heeft begrip getoond om de uitbreidingen niet op te nemen in het huidige voorstel. Voornoemde leden vragen de Minister of een dergelijke uitbreiding in de toekomst wel tot de mogelijkheden behoort.

Een andere reikwijdte van het voorstel, waar minder over gesproken is, is de gronden waarop een Europees verstrekings- of bewaringsbevel mag worden uitgevaardigd. In het algemeen overleg over de JBZ-raad van 4 en 5 juni 2018 vroegen de aan het woord zijnde leden al aandacht hiervoor, omdat vermeden dient te worden dat voor simpele vergrijpen als het stelen van een geit dergelijke Europese vordering kan worden uitgevaardigd. Het standpunt ten aanzien hiervan moet nog worden bepaald door de Minister zo lezen de leden. Kan hij in ieder geval aangeven dat de proportionaliteitstoets een vereiste is voor de Nederlandse regering? Waarom is er gekozen voor delicten met een strafbedreiging van drie jaar in het huidige voorstel? In hoeverre kan dit een discussiepunt worden in de verdere onderhandelingen? Tot slot vragen voornoemde leden of andere lidstaten op dit punt al opmerkingen hebben gemaakt.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister op welke termijn besluitvorming wordt voorzien. Is de Minister bereid om de Kamer(s) periodiek te informeren over de precieze voortgang? Is de Minister bereid om niet in te stemmen met voorstellen dan nadat de Kamer(s) hierover expliciet met de Minister van gedachten hebben gewisseld? Zo nee, waarom niet?

Voornoemde leden merken op dat het aantal verzoeken om justitiële samenwerking sterk is toegenomen. Als gevolg hiervan duurt het verkrijgen van elektronisch bewijsmateriaal door middel van justitiële samenwerking vaak erg lang. De voorstellen rond e-evidence dienen mede om de samenwerking te vergemakkelijken en de termijnen te verkorten. Op welke andere manier kan dit specifieke doel ook worden behaald, en op welke wijze wordt daar (ook) op ingezet?

De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen uit de toelichting dat uitvaardiging van een Europees verstrekingsbevel mogelijk is in de gevallen waarin sprake is van misdrijven waarop een gevangenisstraf van drie jaar of meer is gesteld. De leden vragen of het maximum van drie jaar uitsluitend door nationale wetgeving wordt bepaald. Zo is de maximale gevangenisstraf voor drugsbezit in bijvoorbeeld Polen vastgesteld op drie jaar. Betekent dit dat het Europees verstrekingsbevel ook van toepassing is op elektronisch bewijsmateriaal dat inzicht geeft in het al dan niet bezitten van drugs in Polen? Is de reikwijdte zo niet heel breed, met een risico op (te) grootschalig gebruik van bewarings- en verstrekingsbevelen?

Deze leden vragen daarnaast of de huidige voorstellen niet al te zeer het gevaar in zich bergen dat dienstverleners de rol van politie en justitie toebedeeld krijgen. Als de leden het goed begrijpen komt in het huidige voorstel de dienstverlener de bevoegdheid toe om de rechtsgeldigheid van een verzoek te beoordelen, en bijvoorbeeld uitvoering van een verstrekingsbevel achterwege te laten indien met de uitvoering ervan het Handvest van de Grondrechten van de EU manifest wordt geschonden. Deelt de Minister de mening van de voornoemde leden dat deze bevoegdheid van dienstverleners ertoe kan leiden dat het toezicht op de

toepassing van dergelijke bevelen en de naleving van EU-grondrechten wordt verzwakt? Deelt de Minister de mening van voornoemde leden dat niet dienstaanbieders, maar de juridische autoriteiten van de desbetreffende lidstaat uitgevaardigde bewarings- en verstrekingsbevelen op de merites moet kunnen beoordelen? Zo nee, waarom niet? Welke randvoorwaarden wil de Minister stellen om te voorkomen dat burgerrechten in de knel komen?

De leden van GroenLinks vragen verder of het mogelijk is dat derde landen direct bewijs bij Europese internetproviders opvragen? Worden dan aanvullende waarborgen gevraagd?

Wat is het kabinetsstandpunt inzake real time interceptie en directe toegang tot data zonder tussenkomst van dienstaanbieders? Welke experts worden bevroegd om te onderzoeken of uitbreiding van de reikwijdte van de voorgestelde e-evidenceverordening nodig is? Worden ook vertegenwoordigers van mensenrechtenorganisaties bij de genoemde expertdiscussies betrokken?

De leden van de SP-fractie constateren dat Nederland tegen zowel directe toegang tot elektronisch bewijs als real time interceptie is. Kan daar over worden uitgeweid? Hoe principieel staat Nederland daarin en wat is een goed en rechtvaardig alternatief? Hoe ziet de Minister de rol van de service providers en de invulling daarvan voor zich?

10. Overig

10.1 PNR-richtlijn

De leden van de VVD-fractie vragen of de Minister kan aangeven welke lidstaten de Richtlijn (EU) 2016/681 van het Europees parlement en de Raad van 27 april 2016 over het gebruik van persoonsgegevens voor passagiers (PNR-gegevens) voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van terroristische misdrijven en ernstige criminaliteit hebben geïmplementeerd in hun nationale wetgeving.

10.2 Nederlandse kinderen in het IS-kalifaat

De leden van de D66-fractie maken zich ernstig zorgen om de gezondheidssituatie van Nederlandse kinderen in IS-gebied, onder andere naar aanleiding van een recent artikel in Trouw («Jihad-kinderen ziek en ondervoed», 30 juni 2018). Zij begrijpen uit de eerdere brief van de Minister aan de Kamer (Kamerstuk 29 754, nr. 461) dat de Minister niet actief inzet op het terughalen van minderjarige kinderen uit de kampen in Syrië. Ook lezen zij dat de Minister onder de lidstaten pleit voor een afgestemde internationale benadering. Naar aanleiding hiervan hebben de aan het woord zijnde leden de volgende vragen:

Kan de Minister aangeven hoeveel Nederlandse minderjarige kinderen zich precies in Syrië en Irak bevinden? Welke informatie heeft de Minister over de gezondheidssituatie van deze Nederlandse minderjarige kinderen? Klopt het dat zij zich in levensbedreigende situaties bevinden?

Waar bevinden de Nederlandse minderjarige kinderen in Irak zich precies? Klopt het dat Nederlandse minderjarige kinderen zich bevinden in gebieden die momenteel niet als strijdgebied worden gekenmerkt?

Waar bevinden de Nederlandse minderjarige kinderen in Syrië zich precies? Hoe ver bevinden zij zich van de grens met Turkije, Irak, Libanon en/of Jordanië?

Hoeveel Nederlandse minderjarige kinderen in Syrië en/of Irak ontvangen consulaire bijstand? Ontvangen zij bezoek van personen in dienst van de Nederlandse overheid (ongeacht welk ministerie of overheidsinstantie)? Ontvangen zij op andere wijze consulaire bijstand van personen in dienst van de Nederlandse overheid (ongeacht welk ministerie of overheidsinstantie)?

Welke andere Europese lidstaten hebben eerder al minderjarige kinderen uit Syrië en/of Irak gehaald? Wat is het beleid van deze specifieke lidstaten afzonderlijk met betrekking tot het terughalen van minderjarige kinderen uit Syrië en Irak?

Klopt het dat in Nederland voor alle Nederlandse minderjarige kinderen afzonderlijk een terugkeerplan is opgesteld?

Klopt het dat het Nederlandse Openbaar Ministerie voor iedere Nederlandse uitreiziger justitiële documentatie opbouwt om na terugkeer in Nederland zo snel mogelijk tot strafvervolgning overgegaan kan worden?

10.3 Richtlijn auteursrechten in de digitale eengemaakte markt

De leden van de D66-fractie maken zich grote zorgen over de richtlijn auteursrechten in de digitale eengemaakte markt, ook wel het «upload-filter» genoemd. Kan de Minister het standpunt van Nederland over deze richtlijn uiteenzetten? Klopt het dat Nederland tegen het in COREPER vastgestelde onderhandelingsmandaat heeft gestemd? Kan de Minister de tijdlijn voor de behandeling van deze richtlijn uiteenzetten en een inschatting maken van de verhoudingen in de Raad over het voorstel?

10.4 EU-rampenbestrijding

Tijdens het algemeen overleg over de JBZ-raad van 4 en 5 juni 2018 heeft de Minister aangegeven dat er geen ontwikkelingen waren met betrekking tot de EU-rampenbestrijding. De meningen over de financiering lopen immers zeer uiteen. Kan dat wat meer worden toegelicht? Is er alleen een verschil van mening over de financiering of zijn er meerdere geschilpunten? Hoe waarschijnlijk is het dat de EU een eigen «rampenbestrijdingsteam» tot de beschikking krijgt?

10.5 Europees arrestatiebevel

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd hoe in Nederland uitvoering wordt gegeven aan het arrest van het Hof van Justitie van 5 april 2016, gevoegde zaken C-404/15 en C-659/15 PPU, over de zaak Arayosi en Caldararu, met name waar het gaat om landen zoals Polen. In dit arrest is geoordeeld dat de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel (EAB) moet worden uitgesteld wanneer de uitvoerende rechterlijke autoriteit vaststelt dat er voor de persoon tegen wie dat bevel is uitgevaardigd een reëel risico bestaat op een onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van het Handvest van de grondrechten van de EU. Zijn er zaken bekend waarbij een EAB is geweigerd en wat daar de reden van was?

Kan de Minister tot slot reageren op de rapporten van Fair Trials en Human Rights Monitoring Institute over de uitvoering van het EAB (zie Fair Trials, «Beyond Surrender. Putting human rights at the heart of the European Arrest Warrant.»)

En: Human Rights Monitoring Institute, «Beyond Surrender: the practice of the European Arrest Warrant in Lithuania», 2018)? Met name waar het gaat over «its disproportionate use, the over-use of pre-trial detention, and extraditions of persons into prison conditions violating the right to be free from ill-treatment»? Is de Minister bereid om deze conclusies onder de aandacht te breng bij de JBZ-raad en anders in ieder geval bij de Minister van Buitenlandse Zaken en de reacties terug te koppelen?

II. Reactie van de Ministers van Justitie en Veiligheid

De Commissie heeft in de werkgroep waarin de onderhandelingen worden gevoerd toegelicht op welke wijze toetsing aan het Handvest van de grondrechten van de EU dient te geschieden. Primair is de autoriteit van de lidstaat die het verstrekingsbevel uitvaardigt verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van dit bevel. De beoordeling of een uit te vaardigen bevel voldoet aan de vereisen die de grondrechten stellen maakt hiervan deel uit. Artikel 9, vijfde lid, van de verordening biedt de vertegenwoordiger van de dienst aanbieder de mogelijkheid om een bevoegdheid uit te oefenen als blijkt dat het uitvoeren van het bevel «kennelijk in strijd is met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie of kennelijk misbruik oplevert». In dat geval heeft de aanbieder de bevoegdheid om het formulier waarin het verstrekingsbevel is vastgelegd naar de bevoegde tenuitvoerleggingsautoriteit te sturen. Deze kan dan de uitvaardigende autoriteit om opheldering vragen. De Europese Commissie heeft toegelicht dat dit een bevoegdheid is die bedoeld is om alleen in uitzonderingssituaties toe te passen. Om deze reden bevat de tekst de woorden «kennelijk in strijd met» en «kennelijk misbruik». Overigens houdt de Minister van Justitie en Veiligheid op dit punt de vinger aan de pols, mede het het oog op de administratieve lasten voor dienst aanbieder.

Niettemin vindt de Minister van Justitie en Veiligheid de vraag van belang of een private aanbieder kan beoordelen of een bevel kennelijk in strijd is met de grondrechten of kennelijk misbruik oplevert. Het kabinet hanteert daarbij als uitgangspunt dat aanbieder geen inhoudelijk juridische afweging behoeven te maken. Hiermee hangt de vraag samen of er een alternatief is voor een dergelijke beoordeling. Deze vragen maken nog onderdeel uit van de besprekingen in de EU-raadswerkgroep.

Nederland heeft zich in de JBZ-raad van juni jongstleden uitgesproken tegen het betrekken van directe toegang tot elektronisch bewijs als «real time interceptie» bij de onderhandelingen over de E-evidence voorstellen. Reden hiervoor was dat met name interceptie een ingrijpende bevoegdheid is die strenge waarborgen vergt. Verder zou het uitbreiden van de verordening ertoe leiden dat de onderhandelingen ernstig vertraagd zouden worden. Nederland wil dan ook dat de onderhandelingen worden gevoerd op basis van de huidige voorstellen, zonder uitbreiding. Nederland heeft zich uitgesproken voor het verder bespreken op expertniveau van interceptie en directe toegang. Alternatieven kunnen daarbij aan de orde komen, bijvoorbeeld de verbetering van huidige samenwerkingsprocedures. Bezien moet worden of en in hoeverre goede alternatieven mogelijk zijn. Een dergelijk alternatief is momenteel niet beschikbaar. Of een onderwerp wel of niet bij de onderhandelingen wordt betrokken hangt ervan af of een voorstel daartoe wordt ondersteund door een voldoende aantal lidstaten. Hoewel Nederland hier geen voorstander van is om een uitbreiding in dit onderhandelingsproces mee te nemen, valt niet uit te sluiten dat dit later in het onderhandelingstraject alsnog wordt voorgesteld. Ook is denkbaar dat op langere termijn een afzonderlijk wetgevingsvoorstel zal worden gedaan. Zoals eerder vermeld is in de JBZ-raad van juni jl. geconcludeerd dat hierover eerst op expert niveau moet worden gesproken.

In de verordening wordt uitgegaan van het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten en de hierop gebaseerde wederzijdse erkenning van justitiële beslissingen. Dit betekent dat de overheid in een andere lidstaat de beslissing om een bevel uit te vaardigen in beginsel niet inhoudelijk toetst. In deze verordening wordt het beginsel van wederzijds vertrouwen verder doorgevoerd, dan in eerdere Europese instrumenten voor strafrechtelijke samenwerking is gebeurd. Voorgesteld wordt namelijk dat de autoriteit die een verstrekingsbevel geeft zich direct richt tot de vertegenwoordiger van de dienst aanbieder (service provider), zonder tussenkomst van een overheidsinstantie in een andere lidstaat. Deze systematiek betekent dat de proportionaliteitstoets wordt uitgevoerd in de lidstaat waarvan de bevoegde autoriteit het verstrekingsbevel of bewaringsbevel uitvaardigt.

Artikel 4 van de voorgestelde verordening maakt een onderscheid tussen de soorten gegevens waarvoor een verstrekingsbevel kan worden uitvaardigd en verbindt aan dit onderscheid eisen ten aanzien van de uitvaardigende autoriteit. Een Europees verstrekingsbevel voor abonneegegevens en toegangsgegevens kan worden uitvaardigd door een in de zaak bevoegde rechter, rechtbank, onderzoeksrechter of openbare aanklager of een andere door de uitvaardigende staat aangeduide bevoegde autoriteit die in de zaak in kwestie optreedt als strafrechtelijke onderzoeksautoriteit en overeenkomstig het nationale recht bevoegd is opdracht te geven tot bewijsgaring.

Hiernaast worden transactiegegevens en inhoudelijke gegevens onderscheiden. Volgens artikel 4, tweede lid, van de verordening kan een verstrekingsbevel voor deze typen gegevens uitsluitend worden uitvaardigd door een in de zaak bevoegde rechter, rechtbank of onderzoeksrechter of ieder andere door de uitvaardigende staat aangeduide bevoegde autoriteit, die in de zaak in kwestie optreedt als strafrechtelijke onderzoeksautoriteit en overeenkomstig het nationale recht bevoegd is opdracht te geven tot bewijsgaring. Dit betekent dat een openbare aanklager niet bevoegd is voor deze soorten gegevens een verstrekingsbevel uit te vaardigen.

Voor de uitvaardiging van een Europees bewaringsbevel wordt dit onderscheid niet gemaakt.

Concluderend: de proportionaliteitstoets wordt in de uitvaardigende lidstaat uitgevoerd. Waar het betreft een verstrekingsbevel inzake transactiegegevens en inhoudelijke gegevens vereist de richtlijn dat het bevel wordt uitgevoerd door een rechterlijke instantie.

Uit de systematiek van de verordening vloeit voort dat er in beginsel geen toets plaatsheeft door een tenuitvoerleggingsautoriteit in een andere lidstaat, zoals de lidstaat van de adressaat. De Minister van Justitie en Veiligheid steunt dat directe samenwerking met dienst aanbieders is gekozen als uitgangspunt. De Minister van Justitie en Veiligheid geeft aan dat in de onderhandelingen aandacht uitgaat naar de relatie tussen de uitvaardigende lidstaat, de daarbij te vorderen gegevens en de dienst aanbieders. De Minister van Justitie en Veiligheid steunt het uitgangspunt dat directe samenwerking met dienst aanbieders mogelijk wordt. De Minister van Justitie en Veiligheid hecht er daarbij aan te vermelden dat in de onderhandelingen aandacht moet worden besteed aan een mogelijke rol voor de lidstaat waarin de gegevens zijn opgeslagen of voor de lidstaat waarin de persoon wiens gegevens het betreft verblijft.

Strafbedreiging met drie jaar

Europese verstrekingsbevelen inzake transactiegegevens of inhoudelijke gegevens kunnen slechts worden uitvaardigd voor strafbare feiten waarop in de uitvaardigende staat een vrijheidsstraf staat met een maximum van ten minste drie jaar of voor een aantal feiten dat in artikel 5, vierde lid, onder (b) en (c), wordt opgesomd.

De Commissie heeft de keuze voor de strafbedreiging met drie jaar toegelicht in overweging (31) van de preambule: «Om dezelfde reden moet een onderscheid worden gemaakt met betrekking tot het materiële toepassingsgebied van deze verordening: Bevelen tot verstrekking van abonnee- en toegangsgegevens kunnen voor alle strafbare feiten worden uitgevaardigd, terwijl striktere voorwaarden dienen te gelden voor toegang tot transactiegegevens en inhoudelijke gegevens in verband met het gevoeliger karakter van deze gegevens. Een drempel maakt een meer evenredige aanpak mogelijk, net als een aantal andere in de verordening voorstel opgenomen ex-ante- en ex-postvoorwaarden en waarborgen ter eerbiediging van het evenredigheidsbeginsel en de rechten van de betrokken personen. Een drempel mag echter geen beperking vormen voor de doeltreffendheid van het instrument en het gebruik ervan door beroepsbeoefenaars. Wanneer alleen bevelen mogen worden uitgevaardigd voor onderzoek naar feiten waarop een maximumgevangenisstraf van ten minste drie jaar staat, blijft het toepassingsgebied van het instrument beperkt tot ernstiger misdrijven, zonder dat de mogelijkheden voor het gebruik ervan door beroepsbeoefenaars buitensporig worden ingeperkt. Op die manier wordt een groot aantal strafbare feiten die de lidstaten blijkens de lagere maximumstraffen als minder ernstig beschouwen, van het toepassingsgebied uitgesloten. Een drempel heeft ook het voordeel dat hij gemakkelijk in de praktijk kan worden toegepast.»

De maximumgevangenisstraf van drie jaar is een discussiepunt in de verdere onderhandelingen. Tot op heden hebben vier lidstaten zich uitgesproken voor het verhogen van de grens. Eén lidstaat heeft gezegd open te staan voor verhoging van de grens. Andere lidstaten hebben zich nog niet uitgelaten over dit punt. Nederland heeft gepleit voor een grens van vier jaar, mede om aan te sluiten bij eerdere EU-instrumenten voor strafrechtelijke samenwerking en met het oog op de evenredigheid tussen de ernst van het misdrijf en de ingrijpendheid van de maatregel, in casu het verstrekingsbevel.

In de onderhandelingen is de mogelijkheid naar voren gebracht om te werken met een lijst van delicten. Hierover is nog niet uitgebreid gesproken.

Ten aanzien van de rol van serviceproviders merkt de Minister van Justitie en Veiligheid het volgende op. Eigen aan het domein van internet en cyberspace is dat vooral private dienstverleners essentiële onderdelen van de benodigde infrastructuur bezitten en besturen. Van hen wordt dan ook een grote rol verwacht in het faciliteren van de voor opsporing en vervolging noodzakelijke beschikbaarheid van elektronische gegevens. Uiteraard voor zover het proportioneel en subsidiair is. Verdere uitwerking wordt voorzien op expertniveau.

Na het presenteren van een wetgevend voorstel zijn de eerstvolgende stappen dat de Raad een algemene oriëntatie aanneemt en het EP tevens een standpunt inneemt – door middel van het vaststellen van amendementen-, waarna een informele trilog plaatsvindt tussen de rapporteur van het EP, de voorzitter van de Raad en (als onafhankelijk tussenpersoon) – de Commissie. Vooralsnog heeft de huidige voorzitter van de Raad, Oostenrijk, de doelstelling om in december van dit jaar tot een algemene oriëntatie te komen. Op dit moment is het nog te vroeg om te beoordelen of dit doel van het Oostenrijkse voorzitterschap haalbaar is; het is nu niet te voorspellen in welk tempo de onderhandelingen zullen verlopen. De doelstelling van de Commissie en het Voorzitterschap van de Raad is om de tekst van de verordening en de richtlijn vast te stellen voor het verkiezingsreces van de EU in 2019.

Het onderwerp E-evidence staat momenteel geagendeerd op de JBZ-raden van oktober en december van dit jaar. Uw Kamer wordt

derhalve periodiek geïnformeerd over de voortgang via de geannoteerde agenda voor deze Raden. Via deze procedure wordt Uw Kamer tevens geïnformeerd wanneer besluitvorming over deze onderwerpen geagendeerd staat.

Het kabinet neemt graag kennis van de opvattingen van Uw Kamer en wil deze betrekken bij de onderhandelingen. Hoe verder de onderhandelingen gevorderd zijn, hoe lastiger het wordt om tekstonderdelen te beïnvloeden naar aanleiding van opmerkingen van Uw Kamer. Dit geldt in het bijzonder als in de raads werkgroep op onderdelen principe-overeenstemming wordt bereikt. Gegeven het intensieve vergaderschema binnen de Raads werkgroepen na augustus en de voorgenomen agendering van een beleidsdebat in de JBZ-raad van oktober zou kort na het zomerreces een aanwezen periode lijken om de opmerkingen van Uw Kamer te vernemen. Als het onderwerp op het niveau van de JBZ-Raad wordt behandeld dan zal de Minister pas instemmen nadat met uw Kamer van gedachte is gewisseld, volgens de gebruikelijke procedure.

Voor wat betreft de vraag over de inzet op andere manieren waarop de samenwerking kan worden verbeterd en termijnen verkort ter verkrijging van elektronisch bewijsmateriaal kan worden verwezen naar de uitwerking van de andere delen van de raadsconclusies van 9 juni 2016 over «improving criminal justice in cyberspace». Zoals in de antwoorden op vragen van de leden van de VVD is aangegeven zijn naar aanleiding van het derde onderdeel (dat de Commissie oproept om tot voorstellen te komen voor mogelijke aanknopingspunten voor het onderbouwen van handhavingsjurisdictie) geen voorstellen gedaan. De wetgevende voorstellen betreffen het tweede onderdeel dat ziet op de samenwerking met private dienstverleners. Het eerste onderdeel ziet op het vereenvoudigen van procedures voor wederzijdse rechtshulp. Er zijn ook enkele praktische hulpmiddelen uitgedacht, hierover is Uw Kamer bij geannoteerde agenda voor de JBZ raad van juni 2017 geïnformeerd. Men kan denken aan het instellen van centrale contactpunten voor het verzenden van verzoeken richting dienstverleners zodat hier meer geconcentreerd ervaring mee wordt opgedaan, het standaardiseren van formuleren en het opleiden en trainen van personeel die verzoeken opstellen en versturen. Daarnaast valt ook elektronisch bewijsmateriaal onder het Europees onderzoeksbevel (EOB). Hoewel de termijnen voor een EOB reeds een aanzienlijke verbetering zijn, ten opzichte van klassieke rechtshulp, (zonder uitstel zou binnen negentig dagen) uitvoering moeten zijn gegeven aan de beslissing, kan deze termijn nog steeds onbevredigend zijn bij de verkrijging van elektronisch bewijs. Bijvoorbeeld vanwege de snelheid waarmee elektronisch bewijs over landsgrenzen heen kan worden verplaatst.

De grens van strafbare feiten met een strafbedreiging van drie jaar geldt voor Europese verstrekingsbevelen inzake transactiegegevens of inhoudelijke gegevens. De grens is niet van toepassing ten aanzien van abonneegegevens en toeganggegevens. In alle gevallen moet worden voldaan aan de voorwaarden van artikel 5 van de verordening. Dit artikel vereist onder meer de noodzaak en evenredigheid van het bevel. Het minimale strafmaximum wordt voor een aantal delicten door EU-regelgeving bepaald; in die gevallen is dit strafmaximum geharmoniseerd op EU-niveau. Lidstaten zijn dan verplicht om voor dergelijke delicten minimaal een bepaalde maximumstraf als strafbedreiging in de nationale wetgeving op te nemen. Zij hebben de ruimte om een hogere straf op te nemen, dan het verplichte minimale maximum. Een voorbeeld van dergelijke regelgeving is kaderbesluit 2004/757/JBZ van de Raad van 25 oktober 2004 betreffende de vaststelling van minimumvoorschriften met betrekking tot de bestanddelen van strafbare

feiten en met betrekking tot straffen op het gebied van de illegale drugshandel.

Als er geen EU-regelgeving of internationale verdragen van toepassing zijn, dan kan de nationale wetgever van een lidstaat zelf de strafbedreiging vaststellen.

Als een lidstaat, zoals Polen in uw voorbeeld, een verstrekingsbevel wil uitvaardigen dan moet de uitvaardigende autoriteit voldoen aan de eisen van de verordening, Als het een verstrekingsbevel voor transactiegegevens en inhoudelijke gegevens betreft dan zegt artikel 5, vierde lid, onder (a) dat dit strafbare feiten moet betreffen waarop in de uitvaardigende staat een vrijheidsstraf staat met een maximum van ten minste drie jaar, of dat het, zoals in het vierde lid, onder (b) bepaald, strafbare feiten betreft die zijn gepleegd door middel van een informatiesysteem en in een aantal opgesomde Europese regelingen zijn opgenomen of dat het feiten betreft, zoals onder (c) bepaald, die deel uitmaken van de Richtlijn terrorismebestrijding (Richtlijn EU 2017/541).

De verordening beoogt het risico op (te) grootschalig gebruik van verstrekings- of bewaringsbevelen in te perken. Niet alleen wordt voor verstrekingsbevelen inzake transactiegegevens of inhoudelijke gegevens vereist dat het een feit betreft met een strafbedreiging van een minimale maximumstraf van drie jaar, ook wordt bepaald dat dergelijke bevelen door een rechterlijke instantie worden afgegeven. Deze kunnen dus niet worden uitgevaardigd door een officier van justitie. Voor alle verstrekingsbevelen wordt vereist dat zij noodzakelijk en evenredig zijn en dat een soortgelijke maatregel beschikbaar zou zijn voor hetzelfde strafbare feit in een vergelijkbare binnenlandse situatie in de uitvaardigende staat (artikel 5, tweede lid).

Dit neemt niet weg dat de reikwijdte in mijn opvatting ruim is, mede ten opzichte van andere EU-instrumenten. Nederland is dan ook voorstander van een verdere afgrenzing van de reikwijdte. Zoals hierboven uiteengezet in antwoorden op vragen van leden van de CDA-fractie zijn de onderhandelingen hierover gaande.

Graag brengt de Minister van Justitie en Veiligheid naar voren dat ook deze voorstellen voortkomen uit het binnen de EU eerder in andere instrumenten uitgewerkte uitgangspunt op grond waarvan beslissingen van een justitiële autoriteit van de ene lidstaat, worden in beginsel erkend door de autoriteiten in de andere lidstaat. In het fiche is daarover wel opgemerkt dat er in deze voorstellen weliswaar geen sprake is van expliciete erkenning door autoriteiten van de betreffende lidstaat, maar wel van een impliciete erkenning ten aanzien van het uitvaardigen van een grensoverschrijdende vordering om elektronische gegevens aan politie en justitie af te geven. Politie en justitie in de uitvaardigende lidstaat vervullen dus de bij de overheid behorende taak als het gaat om opsporing en vervolging. De autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat dienen na te gaan of een bevel de toets aan de grondrechten kan doorstaan. In artikel 5, tweede lid, van de verordening is expliciet vastgelegd dat voldaan moet zijn aan de vereisten van noodzaak en evenredigheid.

Verder wordt voor verstrekingsbevelen inzake transactiegegevens en inhoudelijke gegevens vereist dat deze door een rechterlijke instantie worden uitgevaardigd. Het OM is hiertoe niet bevoegd zoals eerder uiteengezet.

De service providers krijgen in de voorstellen een zeer geclausuleerde mogelijkheid om zich te verzetten tegen naleving van de vordering. Het betreft hier uitzonderlijke situaties: artikel 9, vijfde lid, van de verordening betreft situaties waarin verstrekking van data kennelijk in strijd is met het

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie of kennelijk misbruik oplevert.

De dienstaanbieders nemen niet de rol over van politie en justitie. Als de providers niet naleven, dus geen gegevens leveren, zal de verzoekende lidstaat aan de lidstaat waar de provider of de door die onderneming aangewezen vertegenwoordiger is gevestigd worden gevraagd naleving van het verzoek af te dwingen. Alsdan kijken de justitiële autoriteiten van het andere land (in de hoedanigheid van tenuitvoerleggingsautoriteit) naar het verzoek. Dit op een wijze die past bij de wederzijdse erkenning van de strafrechtelijke besluiten om elektronische gegevens te vorderen. Zoals in het BNC-fiche is opgenomen beziet het kabinet of de voorgestelde rol van bedrijven zoals hiervoor beschreven op zijn plaats is. Daarnaast bekijkt het kabinet of de voorgestelde waarborgen en rechtsmiddelen in het voorstel voldoende zijn. Het is positief dat de waarborgen die zijn opgenomen in de EU-regelgeving inzake gegevensbescherming van toepassing zijn. Het kabinet kijkt nog nader of de verwijzing naar de rechtsmiddelen die betrokkenen kunnen aanwenden in de lidstaat waar het strafproces plaatsheeft voldoende is, vanuit het perspectief van de persoon van wie data zijn verkregen. Hiernaar wordt ook gekeken vanuit het perspectief van de dienstaanbieder op grond van een Europees verstrekingsbevel onder meer waar dienstaanbieders gronden hebben om niet te voldoen aan een verstrekingsbevel.

Als derde landen zich direct tot Europese dienstenaanbieders richten, dan dient de aanbieder na te gaan of hij volgens Europees recht gerechtigd is om de data te verstrekken. Hij moet het verzoek dan toetsen aan de Algemene verordening gegevensbescherming (Avg). Als de verstrekking niet mogelijk is op grond van de Avg dan dienen derde landen bewijs op te vragen via de kanalen voor internationale rechtshulp. Deze verzoeken worden dan behandeld volgens de relevante bepalingen van het Wetboek van Strafvordering.

2. Europees Openbaar Ministerie

Allereerst hebben de leden van de D66-fractie vragen over het verslag van de JBZ-Raad van 4 en 5 juni in Luxemburg. Zij zijn verheugd dat de notificatie van Nederland voor deelname aan het Europees Openbaar Ministerie positief is ontvangen door zowel de Raad als de Commissie. Eurocommissaris Jourová stelde dat zij deze met grote urgentie zal behandelen. Kan de Minister aangeven of er enig zicht is op de duur van deze behandeling? Op welk moment acht de Minister het waarschijnlijk dat Nederland volwaardig mee kan onderhandelen over de totstandkoming en invulling van het EOM? Ziet de Minister nog mogelijkheid om de zittingslocatie van het EOM naar Den Haag, de stad van vrede en recht waar ook Europol en Eurojust gezeteld zijn, te halen? Is hij bereid deze optie voor te leggen aan de andere lidstaten? Waarom wel of waarom niet?

Kan de Minister voorts toelichten op welke wijze de Nederlandse nationale wetgeving aangepast dient te worden om in lijn gebracht te worden met de EOM-verordening? Op welke termijn verwacht de Minister dat deze wetsvoorstellen naar de Kamer zullen komen?

De leden van de SP-fractie lezen dat er een wijziging van de OLAF-verordening is gepresenteerd. Wat zijn de belangrijkste wijzigingen? Welke punten uit de evaluatie zijn hierin verwerkt en welke niet? Hoe ziet men de samenwerking tussen OLAF en EOM voor zich?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

Ten aanzien van de vragen van de D66-fractie. Het is op dit moment niet exact duidelijk wanneer de Commissie de deelname van Nederland aan de nauwere samenwerking voor het EOM zal bevestigen, maar naar verwachting zal dat in de loop van deze zomer zijn. Nederland neemt nu als waarnemer deel aan de expertgroep onder leiding van de Commissie op basis van artikel 20 (4), EOM-verordening. Na de eerdergenoemde bevestiging van de zijde van de Commissie zal Nederland als volwaardig deelnemer aan de versterkte samenwerking ook kunnen gaan participeren in besluitvorming terzake. Het EOM wordt indachtig overweging 121, EOM-Verordening gevestigd in Luxemburg. Dat besluit ligt juridisch vast en is onomkeerbaar. Om de rechtspositie en de bevoegdheden van de officieren van justitie die optreden voor het EOM goed te regelen moeten in ieder geval de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren en de Wet op de rechterlijke organisatie worden aangepast. De voorbereidingen van een wetsvoorstel hiertoe zijn gestart en de Minister van Justitie en Veiligheid verwacht dat dit in september 2019 bij uw Kamer kan worden ingediend.

De leden van de SP-fractie vragen naar de belangrijkste wijzigingen in de OLAF-verordening. Het BNC-fiche inzake het voorstel tot aanpassing van Verordening 883/2013 (OLAF) zal Uw Kamer eerdaags worden toegezonden.

3. Slachtoffers van terrorisme

Voorts lezen de leden van de D66-fractie over de uitgewisselde standpunten over slachtoffers van terrorisme. Zij onderschrijven het grote belang van solidariteit met en ondersteuning van slachtoffers van terrorisme. Wel zijn zij benieuwd of de Minister zijn visie op de toegevoegde waarde van een nog op te richten EU-coördinatiecentrum voor slachtoffers van terrorisme kan toelichten? Waarom kunnen dergelijke slachtoffers niet door de lidstaat van de slachtoffers zelf of in de lidstaat waar een terroristische daad plaatsvindt opgevangen en ondersteund worden? Wat worden het doel en de praktische taken van een dergelijk Europees coördinatiecentrum?

Reactie van de Minister voor Rechtsbescherming

Veel terroristische aanslagen zoals die de laatste jaren in EU-lidstaten hebben plaatsgevonden kenmerkten zich door veel slachtoffers uit veel verschillende landen, waarbij het voor het land waar de aanslag plaatsvond en de landen waaruit de slachtoffers afkomstig waren een grote opgave was effectieve onderlinge communicatie op te zetten. Een coördinatiecentrum dat beschikt over een up-to-date netwerk aan contactpersonen kan hierin ondersteunend werken, zowel vooraf door dit netwerk met elkaar kennis te laten maken, als direct na een aanslag. Verder blijkt er een belangrijke meerwaarde te vinden te zijn in het uitwisselen van praktische ervaringen en ook een grote bereidheid elkaar te laten leren van gemaakte fouten. Ook hierin kan het coördinatiecentrum een belangrijke functie vervullen. Uiteraard moet daarbij gewaakt worden voor doublures met reeds bestaande en goed functionerende Europese netwerken. Het is ook allerm minst de bedoeling dat het coördinatiecentrum opvang en ondersteuning aan slachtoffers gaat bieden. Daarvoor zijn hulporganisaties in het land van de aanslag en in het land van herkomst van het slachtoffer bedoeld en beschikbaar.

4. Kinderen in het IS-kalifaat

De leden van de D66-fractie maken zich ernstig zorgen om de gezondheidssituatie van Nederlandse kinderen in IS-gebied, onder andere naar aanleiding van een recent artikel in Trouw («Jihad-kinderen ziek en ondervoed», 30 juni 2018). Zij begrijpen uit de eerdere brief van de Minister aan de Kamer (Kamerstuk 29 754, nr. 461) dat de Minister niet actief inzet op het terughalen van minderjarige kinderen uit de kampen in Syrië. Ook lezen zij dat de Minister onder de lidstaten pleit voor een afgestemde internationale benadering. Naar aanleiding hiervan hebben de aan het woord zijnde leden de volgende vragen:

Kan de Minister aangeven hoeveel Nederlandse minderjarige kinderen zich precies in Syrië en Irak bevinden?

Welke informatie heeft de Minister over de gezondheidssituatie van deze Nederlandse minderjarige kinderen? Klopt het dat zij zich in levensbedreigende situaties bevinden? Waar bevinden de Nederlandse minderjarige kinderen in Irak zich precies? Klopt het dat Nederlandse minderjarige kinderen zich bevinden in gebieden die momenteel niet als strijdgebied worden gekenmerkt?

Waar bevinden de Nederlandse minderjarige kinderen in Syrië zich precies? Hoe ver bevinden zij zich van de grens met Turkije, Irak, Libanon en/of Jordanië?

Hoeveel Nederlandse minderjarige kinderen in Syrië en/of Irak ontvangen consulaire bijstand? Ontvangen zij bezoek van personen in dienst van de Nederlandse overheid (ongeacht welk ministerie of overheidsinstantie)? Ontvangen zij op andere wijze consulaire bijstand van personen in dienst van de Nederlandse overheid (ongeacht welk ministerie of overheidsinstantie)?

Welke andere Europese lidstaten hebben eerder al minderjarige kinderen uit Syrië en/of Irak gehaald? Wat is het beleid van deze specifieke lidstaten afzonderlijk met betrekking tot het terughalen van minderjarige kinderen uit Syrië en Irak?

Klopt het dat in Nederland voor alle Nederlandse minderjarige kinderen afzonderlijk een terugkeerplan is opgesteld?

Klopt het dat het Nederlandse Openbaar Ministerie voor iedere Nederlandse uitreiziger justitiële documentatie opbouwt om na terugkeer in Nederland zo snel mogelijk tot strafvervolgning overgegaan kan worden?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

Zoals ook aangegeven in de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid van 26 juni jl. (Kamerstuk 29 754, nr. 461) verblijven er op dit moment ten minste 145 kinderen met een Nederlandse link in het overgebleven strijdgebied in Syrië en Irak. Daarnaast bevinden zich ten minste 30 kinderen met een Nederlandse link (in de regio) buiten het strijdgebied, waaronder in de opvangkampen in Noord-Syrië. Het gaat om kinderen met de Nederlandse nationaliteit of kinderen die hierop aanspraak kunnen maken.

Voor zover bij de Minister van Justitie en Veiligheid bekend bevinden zich geen Nederlandse kinderen in kampen in Irak. In het overgebleven strijdgebied in Syrië en Irak is niet precies aan te geven waar deze kinderen zich bevinden.

Via familieleden van uitreizigers en de Raad voor de Kinderbescherming heeft de Minister van Justitie en Veiligheid berichten ontvangen dat kinderen er slecht aan toe zouden zijn qua gezondheid. De Minister van Justitie en Veiligheid kan de inhoud van deze berichten niet verifiëren.

Een deel van Nederlandse kinderen (of kinderen die aanspraak kunnen maken op de Nederlandse nationaliteit) in Syrië zou in kamp Roj in Al Malikiyah, Noord-Syrië, verblijven. Dit ligt vlakbij de grens met Turkije en Irak. Bij de Raad voor de Kinderbescherming zijn namen van 17 kinderen bekend die zich in kamp Roj zouden bevinden. Van Nederlandse kinderen in het overgebleven strijdgebied in Syrië is niet bekend waar zij zich precies bevinden.

De Nederlandse overheid biedt geen consulaire bijstand in Syrië. In Irak is op dit moment één zaak bekend waarbij ook een minderjarige betrokken is en BZ consulaire bijstand verleent. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken biedt consulaire bijstand aan Nederlanders in het buitenland en daar hoort ook het bezoeken van gedetineerden in het buitenland bij door medewerkers van de post in het land waar betrokkene gedetineerd is.

De meeste Europese lidstaten verlenen op dit moment geen bijstand aan personen (inclusief kinderen) die de gebieden in Syrië en Irak willen verlaten. Lidstaten kunnen hier in individuele gevallen van afwijken om bijvoorbeeld humanitaire redenen. Voor zover de Minister van Justitie en Veiligheid bekend is hier in een enkel geval sprake van geweest.

Voor 60 minderjarige kinderen wordt voor het moment dat zij terugkeert een plan gemaakt, of is deze reeds afgerond.

Zoals ook aangegeven in de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid van 25 mei jl. (Kamerstuk 29 754, nr. 447) aan uw Kamer loopt tegen alle personen waarvan bekend is dat zij vanuit Nederland zijn uitgereisd naar de strijdgebieden in Syrië en Irak een strafrechtelijk onderzoek. Het OM heeft hen wereldwijd gesignaleerd met het oog op aanhouding en uitlevering aan Nederland. Elke onderkende terugkeerder wordt bij aankomst in Nederland aangehouden waarna het Openbaar Ministerie het strafrechtelijk onderzoek tegen de verdachte verder ter hand neemt. Alle beschikbare middelen worden aangewend om de risico's die van terugkeerders uit kunnen gaan te onderkennen en weg te nemen.

In de situatie waarin uitreizigers in een ander land zijn aangehouden zullen het OM en het Ministerie van Justitie en Veiligheid, in overleg met de autoriteiten van het land waar de betrokkene verblijft, bezien of een vervolging door de autoriteiten van dat land of een vervolging door Nederland het meest in de rede ligt. Indien voor het laatste wordt gekozen, kan dat gepaard gaan met een verzoek om uitlevering aan Nederland en/of overname van de strafvervolging van het andere land.

5. PNR

De VVD-fractie vraagt of de Minister kan aangeven welke lidstaten de Richtlijn (EU) 2016/681 van het Europees parlement en de Raad van 27 april 2016 over het gebruik van persoonsgegevens voor passagiers (PNR-gegevens) voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van terroristische misdrijven en ernstige criminaliteit hebben geïmplementeerd in hun nationale wetgeving?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

Op 20 juni 2018 hadden de volgende lidstaten de Europese Commissie genotificeerd over de transpositie in nationale wetgeving van de Richtlijn (EU) 2016/681 van het Europees parlement en de Raad van 27 april 2016 over het gebruik van persoonsgegevens voor passagiers (PNR-gegevens) voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van terroris-

tische misdrijven en ernstige criminaliteit: België, Duitsland, Estland, Kroatië, Hongarije, Ierland, Italië, Litouwen, Luxemburg, Letland, Malta, Polen, Slowakije en het Verenigd Koninkrijk. Deze EU-lidstaten hebben naast extra-EU ook intra-EU verkeer toegevoegd in hun nationale wetgeving.

6. Financieel opsporen, onderzoeken etc.

De Richtlijn gebruik financiële informatie voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken of vervolgen van bepaalde strafbare feiten is bedoeld om het financieel rechercheren in de lidstaten en de samenwerking daarbij tussen de lidstaten te versterken, zo lezen de leden van de SP-fractie. Het FIU speelt daarbij een zeer belangrijke rol. Wat de betekenis van deze richtlijn voor de administratieve lasten van het FIU? Welke invloed heeft het op de werkdruk? Is het nodig om het te versterken door middel van bijvoorbeeld uitbreiding van de capaciteit? Graag een toelichting hierop.

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

De informatieverzoeken van de bevoegde autoriteiten aan de FIU-NL en tussen de FIU's van de verschillende lidstaten hebben geen invloed op de administratieve lasten en/of de werkdruk voor de FIU, nu dit in de huidige Nederlandse wetgeving reeds mogelijk is. De bepalingen die zien op mogelijke uitwisseling van informatie tussen Europol en de FIU's hebben eventueel wel impact. Momenteel kan nog niet worden ingeschat of en hoeveel informatieverzoeken FIU-Nederland zal gaan ontvangen van en versturen aan Europol.

De impact van het voorstel op de werkprocessen van de uitvoeringsinstanties, waaronder de FIU, en de financiële consequenties daarvan worden nog nader geïnventariseerd.

Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen conform de regels van de budgetdiscipline.

7. EMPACT-project

De leden van de D66-fractie zijn positief over het feit dat Nederland per 2020 aanjager wordt voor het EMPACT-project aangaande criminele geldstromen, witwassen en ontneming. Kan de Minister toelichten wat dit project precies inhoudt en wat de doelstelling van Nederland zullen zijn als aanjager van dit project? Voor welke termijn heeft Nederland deze rol?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

In mei 2017 zijn door de Raad EU-prioriteiten vastgesteld voor de bestrijding van zware en georganiseerde criminaliteit voor de periode 2018–2021. Één van de prioriteiten is de aanpak van criminele geldstromen, witwassen en ontneming. Vanaf januari 2020 zal Nederland de rol van aanjager van dit EMPACT-project overnemen van Frankrijk gedurende een periode van 2 jaar. Voor Nederland geldt dat de aanpak van criminele geldstromen, witwassen en ontneming al langer een prioriteit is. Het doel is om meer kennis, informatie en inzicht te verkrijgen. Door het oppakken van de rol van aanjager kan Nederland specifieke ervaring en kennis delen met de EU lidstaten, maar ook andersom. Via dit EMPACT project kan de aanpak worden versterkt.

8. Precursoren explosieven

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennis genomen van de aanscherping van de richtlijn precursoren voor explosieven. In de eerder gepubliceerde briefing over deze herziening lezen zij dat hiertoe in 2018 een externe studie is uitgevoerd (te weten: Study on combatting the threat posed by explosives precursors: evaluation of the existing policy and legislative framework and preparation of an impact assessment of the possible options for a future EU initiative, by Ernst & Young, the Centre for International Legal Cooperation, and RAND Europe, 2018). Kan de Minister deze studie aan de Kamer doen toekomen? Op welke termijn verwacht hij dat de implementatiewetgeving van deze verordening naar de Kamer wordt gezonden?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

Er is voorafgaand aan het voorstel tot herziening van verordening 98/2013 over het op de markt brengen en het gebruik van precursoren voor explosieven een onderzoek uitgevoerd door Ernst & Young, the Centre for International Legal Cooperation en RAND Europe. Deze rapportage, die in opdracht van de Europese Commissie is uitgevoerd, is niet openbaar.

Momenteel worden op Europees niveau in de betreffende Raadswerkgroep onderhandelingen gevoerd over het door de Europese Commissie gedane voorstel. Onderdeel daarvan zijn de onderhandelingen over de implementatietermijn. Op dit moment is het daarom niet mogelijk een exacte termijn voor nationale implementatie te noemen.

9. EU-rampenbestrijding

Tijdens het AO JBZ-raad d.d. 31 mei jl. heeft de Minister aan het lid Van Nispen van de SP aangegeven dat er geen ontwikkelingen waren met betrekking tot de EU-rampenbestrijding. De meningen over de financiering lopen immers zeer uiteen. Kan dat wat meer worden toegelicht? Is er alleen een verschil van mening over de financiering of zijn er meerdere geschilpunten? Hoe waarschijnlijk is het dat de EU een eigen «rampenbestrijdingsteam» tot de beschikking krijgt?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

De onderhandelingen zijn op dit moment nog gaande en het is nog niet duidelijk wanneer deze afgerond zullen worden. De meningen lopen momenteel met name nog uiteen over de wijze van financiering van rescEU, in welke gevallen capaciteiten RescEU ingezet zou moeten kunnen worden en op welke risico's rescEU zich vooral richt. Ten aanzien van de financiering bestaan er op hoofdlijnen twee kampen: de kosten voor inzet van rescEU zouden betaald moeten worden door het aanvragende land (de Nederlandse inzet) of de kosten voor de inzet van rescEU zouden betaald moeten worden vanuit EU-middelen.

In de onderhandelingen over een eigen EU-«rampenbestrijdingsteam» is duidelijk geworden dat een meerderheid van de lidstaten wil dat lidstaten zelf operationele controle en verantwoordelijkheid behouden voor crisisresponscapaciteiten. Dit is ook de Nederlandse inzet in de onderhandelingen. Wanneer meer duidelijkheid is over het verloop van de onderhandeling, zal de Minister van Justitie en Veiligheid uw Kamer informeren.

10. Europees arrestatiebevel

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd hoe in Nederland uitvoering wordt gegeven aan het arrest van het Hof van Justitie over de zaak Arayosi en Caldararu d.d. 5 april 2016, waarin is geoordeeld dat de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel (EAB) moet worden uitgesteld wanneer de uitvoerende rechterlijke autoriteit vaststelt dat er voor de persoon tegen wie dat bevel is uitgevaardigd, een reëel risico bestaat op een onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van het Handvest van de grondrechten van de EU. Met name waar het gaat om landen zoals Polen. Zijn er zaken bekend waarbij een EAB is geweigerd en wat daar de reden van was?

Kunt u tot slot reageren op de rapporten van Fair Trials en Human Rights Monitoring Institute over de uitvoering van het EAB?¹ Met name waar het gaat over «its disproportionate use, the over-use of pre-trial detention, and extraditions of persons into prison conditions violating the right to be free from ill-treatment»? Bent u bereid om deze conclusies onder de aandacht te brengen bij de JBZ-raad en anders in ieder geval bij de Minister van Buitenlandse Zaken en de reacties terug te koppelen?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

De leden van de SP fractie vragen evenals tijdens het Algemeen Overleg van 31 mei jl. aandacht voor de toepassing van het EAB bij dreigende schendingen van mensenrechten. Met de beantwoording van de thans gestelde vragen doet de Minister van Justitie en Veiligheid tevens de toezegging gestand uit voornoemd AO tot een brief. In het door de leden van de SP fractie thans aangehaalde arrest van 5 april 2016 van het Hof van Justitie in de gevoegde zaken C-404/15 Aranyosi en C-695/15 Caldararu, kwam het Hof tot het oordeel – kort samengevat – dat indien de voor de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel verantwoordelijke autoriteit, in het licht van de verstrekte gegevens of van alle andere informatie waarover zij beschikt, vaststelt dat er voor de persoon tegen wie het bevel is uitgevaardigd een reëel gevaar bestaat van onmenselijke of vernederende behandeling, de tenuitvoerlegging van het bevel dient te worden uitgesteld totdat aanvullende gegevens worden verkregen die het bestaan van een dergelijk gevaar kunnen uitsluiten. Indien het bestaan van dit gevaar niet binnen een redelijke termijn kan worden uitgesloten, dient deze autoriteit te beslissen of de overleveringsprocedure moet worden beëindigd. De Nederlandse overleveringsrechter geeft uitvoering aan dit arrest door in sommige gevallen de overlevering op te schorten. Dit gebeurde onder meer in relatie met Belgische EAB's in verband met detentieomstandigheden, waarover ook in de media is bericht en in het hierna genoemde rapport van Fair Trials. Inmiddels heeft het Hof van Justitie nog een aantal zaken over detentieomstandigheden in behandeling. De bovengenoemde uitspraak ging over artikel 4 van het Handvest, maar het arrest heeft een bredere strekking. Op dit moment behandelt het Hof van justitie prejudiciële vragen van een Ierse rechter over de wijze waarop hij een EAB moet beoordelen in het licht van de hervormingen van de rechterlijke macht in Polen het risico dat de opgeëiste persoon daardoor geen eerlijk proces kan krijgen. De Minister van Justitie en Veiligheid is bekend, dat de overleveringsrechter in Nederland in afwachting van het arrest in die zaak de behandeling van Poolse EABs die strekken tot een strafvervolgning heeft opgeschort.

¹ Fair Trials, «Beyond Surrender. Putting human rights at the heart of the European Arrest Warrant.»
En: Human Rights Monitoring Institute, «Beyond Surrender: the practice of the European Arrest Warrant in Lithuania», 2018.

Naar aanleiding van de laatste vragen van de leden van de SP fractie over de rapporten van Fair Trials en het Human Rights Monitoring Institute merkt de Minister van Justitie en Veiligheid op dat alleen het onderzoek van Fair Trials beschikbaar is, het andere rapport – zo leert navraag bij het onderzoeksinstituut – is nog in voorbereiding, zij het in een afrondende fase. De Minister van Justitie en Veiligheid zal het rapport van Fair Trials grondig bestuderen. De Minister van Justitie en Veiligheid acht het een goede zaak dat dergelijke onderzoeken plaats vinden naast de door de Commissie uit te voeren evaluaties. Het belang van deze onderzoeken is dat ze ook best practices vermelden, zoals op blz. 29 waarin de werkwijze van de Nederlandse overleveringsrechter in Nederland als zeer positief wordt vermeld. Verder is van belang dat de inwerkingtreding van het Europees onderzoeksbevel nog vrij recent is, waardoor het effect daarvan nog niet kon worden meegenomen. De Minister van Justitie en Veiligheid acht de kans zeer aanzienlijk dat de effecten daarvan merkbaar zullen zijn, temeer omdat in het EU handboek over het EAB dat is geschreven voor praktijkmensen, juist het alternatief van het EAB wordt benadrukt. Hieruit blijkt tevens dat de door Fair Trials aangesneden kwesties al de aandacht van de praktijk hebben, maar de Minister van Justitie en Veiligheid zal er voor zorgen dat het rapport ook aan de orde komt in het periodieke overleg van EU experts. Van daaruit kan worden gezien wat verder nodig is.

11. Polen en rechtsstatelijkheid

De leden van de SP-fractie willen een reactie op het bericht dat Brussel Polen in de houdgreep neemt met een extra «inbreukprocedure». Deelt u de mening dat op JBZ-vlak de vraag speelt of in ieder geval zou moeten spelen wat de consequenties zijn voor de praktische samenwerking op het gebied van justitie en veiligheid als binnen de Unie niet op voorhand kan worden aangenomen dat alle lidstaten voldoen aan de vereiste van rechtsstatelijkheid? Wat betekent dit voor de justitiële samenwerking met onder andere Polen? Brengen de recente ontwikkelingen hier nog verandering in? Is hierover sprake van overleg met de rechterlijke macht? Kunt u tot slot ook reageren op de punten in de brief van de Commissie Meijers over de uitholling van de rechtsstaat in een aantal lidstaten en de gevolgen die dit met zich meebrengt voor de rechtsbescherming van Europese burgers, alsmede de samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken?

De leden van de D66-fractie kijken met zorg naar de ontwikkelingen op het gebied van de rechtsstaat in Polen. Hoewel dit een RAZ-aangelegenheid betreft, wordt terecht gesteld dat op JBZ-vlak desondanks speelt in hoeverre dergelijke antirechtsstatelijke ontwikkelingen in individuele lidstaten gevolgen hebben voor de praktische samenwerking op het gebied van justitie en veiligheid, als binnen de Europese Unie op voorhand niet kan worden aangenomen dat alle lidstaten dezelfde standaarden wat betreft de democratische rechtsstaat erop nahouden. Zeker aangezien de samenwerking op het gebied van justitie en veiligheid de afgelopen jaren is toegenomen. Graag ontvangen de leden van de D66-fractie een reflectie van de Minister van J&V op deze ontwikkelingen en welke consequenties hij op een breder vlak voor de geïntensiverde – en noodzakelijke – samenwerking op het gebied van justitie en veiligheid binnen de EU ziet?

De leden van de D66-fractie stellen verder de vraag of de Minister daarbij tevens specifiek kan ingaan op de casus in Polen en de uitkomsten van eurocommissaris Timmermans tijdens zijn bezoek op 18 juni jl.? Heeft dit bezoek concrete resultaten opgeleverd en zo ja, welke? Zijn er indicaties dat Polen bereid is stappen te zetten om de onafhankelijkheid van de

rechterlijke macht te waarborgen? De aan het woord zijnde leden hebben voorts begrepen dat recentelijk een hoorzitting met Polen heeft plaatsgevonden over de genoemde ontwikkelingen en dat de andere Lidstaten Polen hierover konden bevragen. Welke vragen heeft Nederland tijdens de hoorzitting gesteld? Wat waren de antwoorden?

Kan de Minister toelichten hoe de artikel 7-procedure nu voortgezet wordt en welke gevolgen dit op de korte termijn zal hebben?

Kan de Minister ten slotte aangeven wat zijn reactie is op het rapport van het Europees parlement om de artikel 7-procedure ook tegen Hongarije te starten?

Reactie van de Minister van Justitie en Veiligheid

In antwoord op de vragen van de leden van de SP- en D66-fracties merkt de Minister van Justitie en Veiligheid op dat de versterking van de rechtsstaat in de EU een gezamenlijke politieke inspanning van de EU-lidstaten en de Europese instellingen vergt. Het kabinet steunt daarom de Commissie en de eerste vicevoorzitter Timmermans in het bijzonder bij zijn inspanningen. Zoals de Minister van Justitie en Veiligheid meer malen in het Algemeen Overleg JBZ-raad heeft opgemerkt is vertrouwen in elkaars rechtsstaat een voorwaarde voor justitiële samenwerking tussen EU-lidstaten. Aantasting ervan schaadt de Europese rechtsorde en de rechtszekerheid, zoals ook de Commissie Meijers in zijn recente brief opmerkt.

Naar aanleiding van eerder gestelde vragen van de SP-fractie is in de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken van 8 maart 2017 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1725), mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid uiteengezet dat binnen de samenwerking op justitieel gebied in de EU mensenrechten en rechtsstaat het kader vormen waarbinnen wordt gewerkt en dat wederzijds vertrouwen daaraan ten grondslag ligt. Ofschoon het door de Commissie geconstateerde risico van een systematische bedreiging van de rechtsstaat in Polen de Nederlandse regering met zorg vervult, staan eventuele tekortkomingen in de rechtsstaat aan samenwerking met de betreffende lidstaat niet zonder meer in de weg. Wat betreft Polen en bezwaren ten aanzien van strafrechtproces en sanctietoepassing in Polen, wordt verder verwezen naar het bovenstaande over het Europees Arrestatiebevel.

Het eerdere besluit om artikel 7 lid 1 in te roepen is gevolgd op verschillende pogingen die de afgelopen tijd door de Commissie zijn ondernomen om tot een oplossing te komen. Het gaat hier om het verdedigen van kernwaarden van de Europese Unie. Met uw Kamer heeft de Minister van Justitie en Veiligheid er kennis van genomen dat de Commissie een nieuwe inbreukprocedure is begonnen tegen Polen. Het bezoek van commissaris Timmermans aan Polen op 18 juni jl. onderstreept het belang van de situatie. De Commissie geeft aan Polen de tijd om maatregelen te nemen in lijn met de door haar gedane aanbevelingen en een heroverweging mogelijk te maken. Het blijft aan Polen om constructieve stappen te zetten die bijdragen aan een wederzijds acceptabele oplossing. Met de Commissie Meijers is de Minister van Justitie en Veiligheid van mening dat de uitholling van de rechtsstaat in enkele lidstaten van invloed kan zijn op de rechtsbescherming van Europese burgers alsmede de JBZ-samenwerking.

Voor wat de vragen over het verloop van de hoorzitting met betrekking tot Polen in de Raad Algemene Zaken van 26 juni jl. betreft verwijst de Minister van Justitie en Veiligheid de D66- fractie graag naar het Verslag

van de Raad Algemene Zaken van 26 juni jl.,² dat Uw Kamer van de Minister van Buitenlandse Zaken heeft ontvangen.

De Minister van Justitie en Veiligheid heeft met de leden van de D66-fractie er kennis van genomen dat het Europees parlement heeft besloten om de artikel 7-procedure voor te bereiden. Op 12 april jl. is in de Commissie Burgerlijke Vrijheden van het EP gestemd over een rapport met betrekking tot ontwikkelingen in Hongarije. Daarin wordt voorgesteld artikel 7 van het verdrag in te roepen. In het rapport worden o.a. zorgen geuit over de onafhankelijkheid van de rechtspraak, academische vrijheid, de rechten van migranten en asielzoekers en het functioneren van het constitutionele systeem in Hongarije. Ook vanuit Nederland en andere lidstaten worden ontwikkelingen in Hongarije met zorg gevolgd. Het Europees parlement stemt naar verwachting in september plenair over het voorstel.

12. Collectieve belangen van consumenten

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het richtlijnvoorstel voor representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten. De leden vragen zich af of, en zo ja op welke punten, er strijdigheid is tussen de richtlijn en het wetsvoorstel (Kamerstuk 34 608). Voor zover de voorgestelde procedures elkaar uitsluiten vragen de voornoemde leden zich af of aanpassing van de scope-regeling uit het wetsvoorstel wenselijk is.

De leden van de SP-fractie delen de mening van de regering dat de richtlijn representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten verenigbaar moet zijn met het Nederlandse wetsvoorstel afwikkeling massaschade in collectieve actie (Kamerstuk 34 608). Betekent dit echter dat de (concept)richtlijn zoals deze er nu ligt niet verenigbaar is? Hoe haalbaar is het om de richtlijn in overeenstemming te laten zijn met het wetsvoorstel?

Reactie van de Minister voor Rechtsbescherming

Terecht vragen de leden van de VVD of er strijdigheid is tussen het wetsvoorstel (Kamerstuk 34 608), afwikkeling massaschade in een collectieve actie, en het richtlijnvoorstel (COM (2018) 184), voor representatieve acties voor de bescherming van de collectieve belangen van consumenten. Beide voorstellen hebben tot doel een collectieve schadevergoedingsactie te introduceren. Het richtlijnvoorstel is bedoeld om te zorgen dat elke lidstaat beschikt over een systeem van collectief verhaal dat voldoet aan een aantal beginselen. De richtlijn laat het aan de lidstaten over om te bepalen op welke manier invulling wordt gegeven aan deze beginselen. De Europese Commissie heeft daarnaast aangegeven dat een systeem op basis van de richtlijn kan bestaan naast eventuele andere nationale systemen voor collectief verhaal. In die zin heeft het richtlijnvoorstel geen gevolgen voor het Nederlandse wetsvoorstel.

Zoals ook aangegeven in de brief over de samenhang tussen het richtlijnvoorstel en het wetsvoorstel die recent aan uw Kamer is verstuurd (Kamerstuk 34 608, nr. 11) neemt dat niet weg dat de uitkomst van de onderhandelingen nog ongewis is. Nederland zal er daarom op inzetten het richtlijnvoorstel zo veel mogelijk te laten aansluiten bij de bestaande en toekomstige Nederlandse wetgeving voor collectief verhaal. Een verschil tussen beide voorstellen is dat het wetsvoorstel een breder toepassingsbereik heeft dan de richtlijn. Het toepassingsbereik van de

² Kamerstuk 21 501-02, nr. 1890

richtlijn is beperkt tot consumenten en tot specifieke Europese consumentenwetgeving. Het wetsvoorstel strekt zich uit tot alle soorten gedupeerden (ook bedrijven) en tot alle soorten schade. Het wetsvoorstel stelt bovendien strengere eisen aan de inrichting, financiering en de integriteit van de belangenorganisaties die een collectieve vordering in mogen stellen. Het wetsvoorstel verplicht deze belangenorganisaties bijvoorbeeld om een toezichthoudend orgaan in te stellen en om consumenten via de website van de organisatie te informeren over de financiën en de voortgang van de procedure. Ook worden er kwaliteitseisen gesteld aan de deskundigheid van de belangenorganisatie. Daarnaast kan de rechter bepalen welke belangenorganisatie het meest geschikt is om in een collectieve schadevergoedingsactie als hoofdeiser op te treden, zodat aangesproken bedrijven niet met een veelheid aan organisaties worden geconfronteerd die optreden voor dezelfde achterban. Een dergelijk coördinatiemechanisme ontbreekt in de richtlijn. De richtlijn werkt met een lijst waarin belangenorganisaties vooraf moeten worden toegelaten. De richtlijn regelt niet hoe moet worden omgegaan met meerdere soortgelijke vorderingen van verschillende belangenorganisaties. Voorts zorgt het wetsvoorstel voor betere uiteindelijke afdoening van een massaschade voor gedupeerden. Niet alleen omdat in het wetsvoorstel is bepaald dat gedupeerden meedoen in een collectieve procedure, tenzij zij uitdrukkelijk van deelname afzien, maar vooral omdat de rechter op grond van het richtlijnvoorstel de mogelijkheid heeft geen schadevergoeding toe te kennen wanneer consumenten wel recht hebben op schadevergoeding, maar deze vergoeding zich lastig laat kwalificeren. Ten slotte verplicht de richtlijn lidstaten om boetes op te leggen aan bedrijven (aangesproken partijen) wanneer zij uitspraken van de rechter in collectieve procedures niet nakomen. Het wetsvoorstel kent hier geen mogelijkheid toe.

De onderhandelingen van het richtlijnvoorstel bevinden zich nu in de eerste fase. Dit betekent dat de hierboven gegeven weergave slechts een momentopname is. Gelet op de fase waarin de richtlijnonderhandelingen zich op dit moment bevinden, acht de Minister voor Rechtsbescherming een aanpassing van de scoperegeling op dit moment niet opportuun. Dit geldt te meer nu de Minister voor Rechtsbescherming op basis van het huidige voorstel geen indicatie heeft dat een wijziging van de scoperegeling noodzakelijk is.

De leden van de SP stellen terecht dat de richtlijn representatieve acties verenigbaar moet zijn met het wetsvoorstel afwikkeling massaschade in een collectieve actie. Zoals ook aangegeven in de beantwoording van de vragen van de VVD-fractie laat het voorstel in de huidige vorm toe dat lidstaten daarnaast eventuele andere systemen voor collectief verhaal hebben. In die zin heeft het richtlijnvoorstel geen gevolgen voor het Nederlandse wetsvoorstel. Nederland blijft bovendien inzetten op zoveel mogelijk aansluiting tussen richtlijn en wetsvoorstel. De eerste uitkomsten van de onderhandelingen in Brussel zijn op dit punt bemoedigend.

13. Digitalisering oprichting en inschrijving kapitaalvennootschappen

De VVD-leden vragen zich af of het wenselijk is dat rechtspersoonlijkheid gecreëerd kan worden zonder tussenkomst van een notaris. Deelt de regering het uitgangspunt dat de tussenkomst van een notaris een groot deel van de in het fiche genoemde zorgen, zoals fraude, wegnemen?

De leden van de CDA-fractie delen het standpunt van de regering dat het richtlijnvoorstel digitalisering oprichting en inschrijving van kapitaalvennootschappen nog flinke haken en ogen bevat. Voor de leden van de

CDA-fractie is de controle van de identiteit van de oprichter van een kapitaalvennootschap van groot belang. Kan de Minister toelichten hoe, in het algemeen, oprichting gaat in de lidstaten die online oprichting en inschrijving faciliteren? Zijn er lidstaten die online oprichting en inschrijving faciliteren, maar ook nog een notariële akte als voorwaarde voor oprichting vereisen?

De leden van de CDA-fractie lezen in het BNC-fiche dat online oprichting en inschrijving van vennootschappen voor ondernemers een aantrekkelijke manier is om een vennootschap te starten, met name voor starten van vennootschappen in een andere lidstaat. Het voorstel reduceert kosten en vermindert de lasten zo lezen de leden van de CDA-fractie. Kan de Minister aangeven waar dit op gebaseerd is? Het registratieproces is in Nederland voor een deel al online en de leden van de CDA-fractie lezen dat zeventien andere lidstaten online oprichting en inschrijving faciliteren? Waar zit de winst, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

De leden van de CDA-fractie vragen waarom digitaal inschrijven een vereiste is voor het verbeteren van de ontsluiting van bestuursverboden? Ziet de Minister mogelijkheden om vooral in te zetten op een verbeterde informatie-uitwisseling met andere lidstaten op dit gebied zonder dat daarvoor de mogelijkheid tot digitale inschrijving van kapitaalvennootschappen is vereist?

Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie of de Minister inzichtelijk kan maken welke lidstaten geen profijtbeginsel kennen ten aanzien van het handelsregister? Ook vragen deze leden of de Minister kan duiden waarom er wordt gepleit voor gratis toegang tot dit «Europese handelsregister»? Is dit vereist in het kader van een gemeenschappelijke markt? Tot slot vragen de leden van de CDA-fractie of de Minister kan aangeven hoe de verdere planning ten aanzien van dit richtlijnvoorstel eruit zal zien? Is bekend of de nieuwe voorzitter Oostenrijk voortvarend aan de slag wil gaan met dit voorstel?

Reactie van de Minister voor Rechtsbescherming

Met de leden van de VVD-fractie is de Minister voor Rechtsbescherming het eens dat de notaris een belangrijke rol vervult bij de oprichting van kapitaalvennootschappen, onder meer vanuit het aspect van fraudebestrijding, het bevorderen van rechtszekerheid en het tegengaan van misbruik van rechtspersonen. Tegelijkertijd ziet de Minister voor Rechtsbescherming ook de voordelen die het richtlijnvoorstel biedt voor ondernemers om sneller en eenvoudiger een kapitaalvennootschap op te richten, onder andere met gebruik van modeldocumenten, waarbij de rol van de notaris niet op voorhand is uitgesloten. Daarom zal de Minister voor Rechtsbescherming bij de onderhandelingen voor deze onderdelen extra aandacht hebben en inzetten op goede waarborgen, zoals een passende rol van de notaris, voor bevordering van rechtszekerheid en bestrijding van fraude bij oprichting van kapitaalvennootschappen.

Met de leden van de CDA-fractie is de Minister voor Rechtsbescherming het eens dat controle op de identiteit van de oprichter van een kapitaalvennootschap van groot belang is. De situatie van de digitale oprichting en registratie van een kapitaalvennootschap is per lidstaat verschillend. Er zijn situaties waarbij de registratie volledig digitaal geschiedt, en de identiteitscontrole fysiek plaatsvindt na het doorlopen van het proces. Ook bestaan er mogelijkheden om de identiteit in een digitale omgeving te verifiëren, maar ook met behulp van een video-teleconferentie. De richtlijn laat dit dan ook over aan de lidstaat, zoals ook het geval is bij een reguliere niet-digitale oprichting. Ook voor wat betreft de rol van de

notaris is de rol per lidstaat verschillend bij een digitale oprichting. Ten aanzien van fraudebestrijding is de Nederlandse inzet om tijdens de onderhandelingen in ieder geval te zorgen dat lidstaten voldoende mogelijkheden hebben om fraude effectief te bestrijden.

Vanuit de Europese Commissie is bij het richtlijnvoorstel een effectenbeoordeling verricht die nader ingaat op de kosten en baten van het voorstel. Lastenverlichting biedt met name de verplichting voor lidstaten om ondernemers slechts eenmaal om informatie te mogen vragen om hun onderneming te mogen starten, in plaats van aparte registratie bij het handelsregister en aanlevering van informatie aan de officiële Staatscourant. Verder moeten de verschillende documenten digitaal kunnen worden aangeleverd en moet digitaal kunnen worden betaald bij het handelsregister. Op basis hiervan heeft de Commissie berekend dat op EU-niveau tussen de 42 en 84 miljoen euro bespaard kan worden. De leden van de CDA-fractie merken terecht op dat zeventien lidstaten (deels) voorzien in digitale registratie. Voor de Nederlandse ondernemer zit de winst er met name dat in de resterende elf EU-lidstaten voortaan ook digitaal kan worden geregistreerd, bijvoorbeeld wanneer zij een nevenvestiging in een andere lidstaat starten, en dat informatie nog maar éénmaal hoeft te worden aangeleverd.

Vanwege de kenbaarheid van het bestuursverbod is het wenselijk dat bezien kan worden op het moment van inschrijving of een bestuursverbod is opgelegd. Dit kan op zichzelf ook zonder digitale inschrijving, maar zal eenvoudiger te realiseren zijn wanneer beide systemen, zowel de inschrijving van de vennootschap als de registratie van het bestuursverbod, digitaal zijn. In Nederland zorgt de notaris voor de digitale inschrijving in het handelsregister.

Net als ten aanzien van de bestuursverboden is uitwisseling van informatie tussen lidstaten in beginsel ook mogelijk wanneer de inschrijving van de kapitaalvennootschap niet langs digitale weg plaatsvindt. De handelsregisters in de lidstaten zijn al digitale registers. De digitale koppeling van handelsregisters wordt overigens niet primair in dit richtlijnvoorstel tot stand gebracht maar is een reeds lopend traject (BRIS).

De bekostiging van het opnemen van gegevens in en verstrekken van gegevens uit handelsregisters is in Europa op veel verschillende manieren vorm gegeven. Voorkomende varianten zijn inschrijving en wijziging van gegevens zonder en met (leges)kosten voor de inschrijver, raadpleging van alle of een deel van de geregistreerde gegevens zonder en met (leges)kosten voor de raadpleger, gehele of gedeeltelijke dekking van de operationele kosten van registratie en raadpleging door de overheid en vrijwel iedere denkbare combinatie van deze varianten. Daarnaast verschilt per lidstaat de mate van detail van de geregistreerde c.q. beschikbare informatie en de breedte van de doelgroep van ondernemingen die in het register moeten worden opgenomen. In sommige lidstaten worden bijvoorbeeld uitsluitend kapitaalvennootschappen geregistreerd.

De Europese Commissie overweegt in de toelichting bij het richtlijnvoorstel dat op dit moment een zeer beperkte selectie gegevens uit de handelsregisters krachtens het gemeenschapsrecht gratis beschikbaar moet zijn. Lidstaten hebben verschillende keuzes gemaakt over het gratis toegankelijk maken van verdere gegevens. Daardoor ontstaan verschillen tussen lidstaten die het voor ondernemers ingewikkelder en duurder maken dan optimaal zou zijn om actief te worden op de gemeenschappelijke markt. Dit is voor de Europese Commissie de reden om voor te stellen dat informatie in het handelsregister gratis beschikbaar is.

Ten aanzien van de laatste vragen van de CDA-fractie over de planning en voortvarendheid. De onderhandelingen lopen en het Oostenrijkse voorzitterschap gaat voortvarend met dit voorstel aan de slag, mede met het oog op de komende verkiezingen van het Europees parlement. De Nederlandse inzet is erop gericht om zorgvuldig te kijken naar de praktische gevolgen van het richtlijnvoorstel.

14. Omzetting, fusie en splitsing

De leden van de VVD-fractie vragen zich af of er rechtsmiddelen ingesteld kunnen worden tegen het attest en de misbruiktoets. Zo ja; voor wie staan de rechtsmiddelen dan open? Daarnaast vragen eerdergenoemde leden zich af of de fiscale toets thuishoort binnen het systeem van omzetting, fusie en splitsing. Welke motivering heeft de Commissie aangedragen om de misbruiktoets binnen dit systeem op te nemen?

De leden van de SP-fractie vinden het belangrijk om te lezen dat schuldeisers van een vennootschap bescherming wordt geboden in het geval van eventuele benadeling door een grensoverschrijdende omzetting. Ook de regering vindt dit van belang. Echter, deze bescherming is niet altijd een verplichting voor de lidstaten. Hebben de leden dit zo goed begrepen? Er wordt bijvoorbeeld gesproken over «de optie» dat de vennootschap in het omzettingsvoorstel verklaart dat de vennootschap na de grensoverschrijdende omzetting haar verplichtingen zal blijven nakomen. Waarom is dat geen verplichting?

De aan het woord zijnde leden constateren voorts dat de regering het liefst geen antimisbruiktoets opneemt, omdat deze de werking van de interne markt zou kunnen beperken. Op welke manier wil de regering dan misbruik voorkomen? Of is er een anti-misbruiktoets te bedenken die wel recht doet aan de interne markt? Hoe zou kortom de regering invulling willen geven aan een dergelijke toets?

Reactie van de Minister voor Rechtsbescherming

Op de vragen van de VVD-fractie.

Artikelen 86 sexdecies (omzetting) en 160 octodecies (splitsing) van het richtlijnvoorstel schrijven voor dat grensoverschrijdende omzetting en splitsing van kapitaalvennootschappen uitsluitend mogen plaatsvinden na voorafgaande goedkeuring (in de vorm van een attest) van een bevoegde instantie. Als de bevoegde instantie die het attest afgeeft geen rechterlijke instantie is, is het besluit van de bevoegde instantie (tot afgifte of weigering van het attest) aan rechterlijke toetsing onderworpen, in overeenstemming met het nationale recht. Het richtlijnvoorstel specificeert niet voor wie de rechtsmiddelen openstaan. Het richtlijnvoorstel bevat evenmin specifieke rechtsmiddelen voor de misbruiktoets. De Nederlandse inzet is erop gericht om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het bestaande systeem dat nu geldt voor fusie.

In het richtlijnvoorstel heeft de Commissie opgenomen dat grensoverschrijdende omzettingen en splitsingen in sommige omstandigheden kunnen worden gebruikt voor onrechtmatige doeleinden, zoals het omzeilen van fiscale verplichtingen. Als algemeen beginsel van het Unierecht moeten lidstaten er volgens de Commissie zorg voor dragen dat de grensoverschrijdende procedures niet worden aangewend om kunstmatige constructies op te zetten die tot doel hebben om bijvoorbeeld onverschuldigde belastingvoordelen te verkrijgen. Tevens stelt de Commissie dat opname van een dergelijke misbruiktoets een bijdrage levert aan de inspanningen van de EU ter bestrijding van belastingontduiking en -ontwijking.

Zoals opgemerkt in het BNC-fiche wordt deze fiscale toets niet nader gespecificeerd in het voorstel. Het kabinet is er gegeven het in Nederland bestaande leerstuk van «fraus legis» en de uit de Europese antibelastingontwijkingsrichtlijn (ATAD1) voortvloeiende verplichting om per 1 januari 2019 te voorzien in een zogenoemde algemene antimisbruikbepaling (General Anti Abuse Rule, of te wel GAAR), niet op voorhand van overtuigd dat opname van deze door de Commissie voorgestane aanvullende fiscale antimisbruiktoets wenselijk is.

Op de vragen van de SP-fractie.

Op grond van artikel 86 duodecies leden 2 en 3 (omzetting) en 160 quaterdecies leden 2 en 3 (splitsing) van het richtlijnvoorstel kunnen schuldeisers die geen genoegen nemen met de bescherming van hun belangen in het omzettingsvoorstel, gedurende een maand vanaf het moment van openbaarmaking van het omzettingsvoorstel de bevoegde administratieve of gerechtelijke instantie verzoeken om passende waarborgen. Deze vorm van bescherming is een verplichting. In aanvulling op die verplichting bevat het richtlijnvoorstel de optie voor lidstaten om vennootschappen te verplichten in het omzettingsvoorstel een verklaring op te nemen waarin de financiële toestand van de vennootschap nauwkeurig wordt weergegeven. Uit de effectbeoordeling die de Europese Commissie heeft uitgevoerd blijkt dat het onderwerp crediteurenbescherming gevoelig ligt bij lidstaten en vaak onderdeel is van een groter geheel van regels, ook buiten het vennootschapsrecht.³ Het richtlijnvoorstel gaat daarom uit van harmonisering van de essentiële regels (de mogelijkheid voor schuldeisers om zich tot een rechter te wenden) en voorziet in flexibiliteit voor lidstaten om aanvullende verplichtingen op te leggen (de verklaring over de financiële toestand van de vennootschap).

Het kabinet heeft in het BNC-fiche twijfels geuit over de toegevoegde waarde van de fiscale aspecten van de misbruiktoets. Uit de Anti Tax Avoidance Directive (ATAD 1) volgt onder andere de verplichting om per 1 januari 2019 te voorzien in een zogenoemde exitheffing en een GAAR. Het kabinet zet vraagtekens bij de noodzaak voor aanvullende waarborgen om – in de woorden van de Commissie – «kunstmatige constructies tegen te gaan die tot doel hebben om onterechte belastingvoordelen te verkrijgen». Mede om deze reden is in het BNC-fiche de kanttekening opgenomen dat het kabinet er niet op voorhand van overtuigd is dat een aanvullende fiscale antimisbruiktoets in deze richtlijn wenselijk is.

15. Auteursrecht

De leden van de D66-fractie maken zich grote zorgen over de richtlijn auteursrechten in de digitale eengemaakte markt, ook wel het «upload-filter» genoemd. Kan de Minister het standpunt van Nederland over deze richtlijn uiteenzetten? Klopt het dat Nederland tegen het in COREPER vastgestelde onderhandelingsmandaat heeft gestemd? Kan de regering de tijdlijn voor de behandeling van deze richtlijn uiteenzetten en een inschatting maken van de verhoudingen in de Raad over het voorstel?

Reactie van de Minister voor Rechtsbescherming

De Nederlandse regering begrijpt de zorgen van de fractie van D66. Nederland heeft tijdens de onderhandelingen over het voorstel voor een richtlijn inzake auteursrecht in de digitale eengemaakte markt ernaar gestreefd een juist evenwicht te vinden tussen de gerechtvaardigde

³ Pagina 66–67. De effectbeoordeling is te raadplegen via <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2018%3A141%3AFIN>.

belangen van rechthebbenden van beschermde prestaties enerzijds en evenzeer gerechtvaardigde belangen van gebruikers van beschermde prestaties anderzijds. De Nederlandse regering betwijfelt of dat juiste evenwicht ook in artikel 13 is gevonden en heeft daarom niet voor het in Coreper vastgestelde onderhandelingsmandaat gestemd. De leden van de fractie van D66 verwijzen naar die bepaling met de woorden «upload-filter». Artikel 13 is gericht op het dichtens van de zogenaamde «value gap» waarmee wordt bedoeld dat rechthebbenden, zodra hun beschermde prestaties worden openbaar gemaakt door gebruikers van online content sharing service providers (zoals YouTube), de mogelijkheid krijgen daarvoor toestemming te verlenen aan de provider en daaraan de voorwaarde van een vergoeding te verbinden. Als geen toestemming is verkregen dan moet de provider, waar mogelijk, middelen inzetten waaronder zogenaamde «content recognition technologies» waarmee wordt voorkomen dat zonder toestemming van de rechthebbende beschermd prestaties worden openbaar gemaakt. Nederland heeft er met onder andere Duitsland, België en Finland voor geijverd dat kleine platforms helemaal buiten de reikwijdte van die regeling te laten vallen. Dat is helaas niet gelukt. Bewerkstelligd kon slechts nog worden dat kleine platforms aan het instellen van de verplichting tot het instellen van filters geheel of gedeeltelijk kunnen ontsnappen indien dat te duur is of anderszins disproportioneel. Artikel 13 was voor alle lidstaten aanvaardbaar met uitzondering van de drie vernoemde en Nederland. Het Europees parlement zal 5 juli aanstaande in de plenaire vergadering stemmen over het rapport van de rapporteur. Als dat wordt aanvaard kan de trilog onder Oostenrijks voorzitterschap in september aanvangen. Een deel van het Europees parlement is echter ontevreden over met name artikel 13 en probeert daarom het door het JURÍ comité aan de rapporteur verleende onderhandelingsmandaat aan te vechten.

16. Contractenrecht

De leden van de SP-fractie willen weten wat er wordt bedoeld als wordt gesteld dat de Raad vindt dat in het kader van de harmonisatie van het contractenrecht het huidige niveau van consumentenbescherming zoveel mogelijk intact moet blijven? Wordt er ook genoeg genomen met een niveau dat daar iets onder zit of is het huidige niveau een duidelijke ondergrens?

Reactie van de Minister voor Rechtsbescherming

De Europese harmonisatie van het contractenrecht ziet op een totaalpakket met rechten en verplichtingen voor consumenten en ondernemers. De lidstaten zijn het erover eens dat het huidige niveau van consumentenbescherming zoals geregeld in de richtlijn consumentenkoop (1999/44/EG) zoveel mogelijk intact moet blijven. Voor het kabinet is het huidige Nederlandse niveau van consumentenbescherming het uitgangspunt bij de onderhandelingen (conform motie van de leden Mei Li Vos en Jacobi (Kamerstuk 21 501-30, nr. 374) (PvdA)). Het niveau van consumentenbescherming dient ten minste hetzelfde niveau te houden als nu.

17. Facebook

De leden van de SP-fractie delen de zorgen van de lidstaten over onder andere de wijze waarop Facebook verantwoording aflegt over de uitvoering van de regels omtrent gegevensbescherming. Er wordt daarbij terecht gewezen op de nationale privacytoezichthouders. Wat heeft de Autoriteit Persoonsgegevens op dit vlak bereikt? Wordt er door deze toezichthouders op internationaal vlak samengewerkt? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke manier? Wat is de rol van de Europese privacytoe-

zichthouder op dit punt? Wordt er kortom ook vanuit de EU een vuist gemaakt richting Facebook waar het gaat over de bescherming van persoonsgegevens van EU-inwoners? Hoe wordt de druk vanuit de EU opgevoerd richting Facebook?

Reactie van de Minister voor Rechtsbescherming

Zoals de regering in antwoord op de vragen van de leden Kuiken en Van den Hul (beiden PvdA) over het bericht «Gegevens 89.000 Nederlandse Facebookgebruikers in handen Cambridge Analytica» al eerder heeft aangegeven (Aanhangsel Handelingen II 2017/18, nr. 2236), staat het buiten kijf dat Facebook zich aan de Europese en nationale privacyregeling moet houden. Vanwege de grote invloed die sociale media hebben op de samenleving, rust op de aanbieders van deze diensten een zware verantwoordelijkheid. Dat geldt bij uitstek voor een mondiale aanbieder zoals Facebook. Privacy is geen luxe en de handel in persoonsgegevens mag niet uitsluitend als verdienmodel worden gezien.

De Autoriteit persoonsgegevens ziet in samenwerking met de toezichthouders in de andere lidstaten van de Europese Unie erop toe dat Facebook en andere sociale media zich aan de Europese en nationale privacyregels houden, en beschikt sinds 25 mei 2018 over ruimere toezichts- en sanctiebevoegdheden. Zij maakt ook actief gebruik van deze bevoegdheden. Zo is op dinsdag 3 juli bekend geworden dat Facebook mede naar aanleiding van een door de Autoriteit Persoonsgegevens ingesteld onderzoek haar gegevensbeleid heeft aangepast. Gebruikers worden nu uitgebreider geïnformeerd over de aard van de persoonsgegevens die worden verwerkt, de doeleinden van deze verwerking, met wie en hoe persoonsgegevens worden gedeeld, en de rechtsgronden van de verwerking.

De Autoriteit Persoonsgegevens heeft net als de andere Europese privacytoezichthouders nog vragen over het aangepaste privacybeleid, de rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens en het nieuwe privacykeuzemenu. Het onderzoek naar de vraag of Facebook op deze punten aan de nieuwe Europese privacywetgeving voldoet, zal in Europees verband worden uitgevoerd. Aangezien de hoofdvestiging van Facebook in Ierland staat, heeft de Ierse autoriteit hierin de leidende rol, uiteraard in samenwerking met de andere Europese privacytoezichthouders, aldus de Autoriteit Persoonsgegevens.